ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

މާލެ

ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2017/SC-A/29
- ދައުވާކުރާ ފަރާތް: ޙަސަން ޢާރިފް، ސ. ރީދޫކޮކާގެ / މާލެ
- ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތް: ދައުލަތް (މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޙައްޤު ހޯދުން
- މައްސަލަ އައިގޮތް: އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި ހުށަހަޅާ ފޯމުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 15 މާރިޗު 2017
- ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 25 އޮކްޓޫބަރު 2017
- ނިމުނު ތާރީޚް: 07 އޮކްޓޫބަރު 2019
- މައްސަލަ ނިންމި ގަޑި: 14:35
- މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް: ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްޣަނީ މުޙައްމަދު، ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ދީދީ، ފަނޑިޔާރު އާދަމް މުޙައްމަދު އަބްދުﷲ

<u>އިލްތިމާސްކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ</u>

- ނަންބަރު: 2015/HC-A/257
- ނިންމި ކޯޓު: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
- ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 05 ޖުލައި 2015
- ނިމުނު ތާރީޚް: 24 ޖަނަވަރީ 2017

❖ **<u>މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ:</u>**

މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާ، އެ ކޯޓުން ބަލައި ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާއިން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ދައުވާލި (މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ) ގެ މައްޗަށް ޢަމުރުކޮށްދިނުން އެދި، ށ. ރިހިޔާކާގެ / މާލެ، ޙަސަން ޒާހިރު (ދ.ރ.ކާޑު ނަންބަރު A034733) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާ ރައްދުވާ ފަރާތަކީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ (ދިވެހި ދައުލަތް) އެވެ.

އަދި ބަޔާންވެދިޔަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ، އެބަރުހީ ޢިނާޔަތްތަކުގެ ޝާމިލުގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއް ކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތަކީ، ށ. ރިހިޔާކާގެ / މާލެ، ޙަސަން ޒާހިރު އެވެ.

❖ **<u>ފަރާތްތަކުގެ ޝަކުވާތައް:</u>**

01- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ބަލައިލުމުން، އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ ށ. ރިހިޔާކާގެ / މާލެ ، ޙަސަން ޒާހިރުގެ ފަރާތުން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއްކަމާއި، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ޙަސަން ޒާހިރު ކޮށްފައިވާ ދައުވާއަކީ، 1995 ވަނަ އަހަރު، ޙަސަން ޒާހިރު އަށް ގ. މާޅޮފުށިން ދޫކޮށްފައިވާ "ސިލްވަ" ނަމަކަށްކިޔާ (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު

2000/04) 5000 ރުފިޔާގެ ޖޫރިމަނާ ކުރުމަށް ގޮވައި، އިޖުރާއާތު ވަގުތު ނަގާ، އިޖުރާއާތު ގޮތް ތަކުގައި ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކޮށްފައި ވަނިކޮށް، 2011 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ޓ. ގާދިއްފުށީގެ މީހުން ނުދިރިއުޅޭ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސުމަށް، ޓ. ގާދިއްފުށިގައި ބަޔަކު ޖާގައިގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ބަނގަލާ ގެއްލުމެއް އިމްޕޯޓްކުރަން އާދެ ޖާގަ ބަދަލުކުރެވިދާނެ، މިރިޖަހި ބަރަކާތުގައި އެބަހުރި އެކުއެކީ އެތަކެއް ބޭނުންކުރާ ދިރިއުޅުއްވާ،

ޓ. ގާދިއްފުށިން ބަޔަކު ޖާގައިގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގެސްޓްހައުސް އިޖުރާއާތު އޮތް ޖާގައެއް ބަދަލު ކުރަނީ ކަމަށް ބުނެ، މިރިސޯޓުގެ ހަރުދަނާ ބޭރު މީހުން ގެނައުމަށް ހުއްދަދިނުމުގެ ގޮތުން އެތަކެއް ފަރާތްތަކުގެ ދިރިއުޅުމަށް ޓ. ގާދިއްފުށިގައި ބަޔަކު ޖާގައިގެ ހުއްދައެއް ނެތި ގެސްޓްހައުސް ހިންގާކަމަށް ބުނެ، އެ ދެ މުދަލާއި ބޭނުންކުރާ ތަކެތި ހިފެހެއްޓުމަށް އަންގާފައިވާ ކަމާއި،

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ދަޢުވާގެ ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ގޮތުގައި،

"ދެން ވަނީ، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފު ޢަމަލުތަކެއް، ދަނޑުވެރިކަމާ ބެހޭ ތަކެތި، ބިދޭސީން ރާއްޖެއަށް ގެނައުމާއި ގެންގުޅުން، 1995 ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ 25 ވަނަ ދުވަހު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހ.ރިސޯޓްތަކުގެ/ މާލެ، ޤާނޫނު ޖަހާ ދިރިއުޅުއްވާފައިވާ، ޓ. ގާދިއްފުށިން 5000 ރުފިޔާގެ ޖޫރިމަނާ ސަރުކާރުން ޤާނޫނު ޖަހައިދީ ދަޢުވާކުރެވިފައިވާ، ގޮތް ހަވާލުކުރެވިފައިވާ އިޖުރާއާތުތަކާ ގުޅިގެން، މި ގޮތުގެ ވަގުތީ ކަނޑައެޅުން، މި ގޮތް ޓ. ގާދިއްފުށި "ސީވިއު" މި ނަމުގައި ވަކި ގެސްޓްހައުސްގެ ގޮތުގައި، މި ގެސްޓްހައުސް އިޖުރާއާތުތަކުން، ހ. ރިޔާސީ/ މާލެ، ޤާނޫނު ޖަހާފައިވާ ނަމުގައި 2000/04 (18 މާރިޗު 2000)، އިޖުރާއާތު ގޮތުގެ ތަންފީޛު، މާލެއިން ދެއްކި ހިފެހެއްޓުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ކުރީ،

މާލެއިން ދެއްކި ހިފެހެއްޓުން، ޤާނޫނު ޖަހައިގެ ނަމުގައި މި ގޮތް ތަންފީޛު ކުރުމަށް އެދި ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން، ޤާނޫނު ޖަހައިގެ އަމުރުގެ ހުކުމުގައި މި ގޮތުގައި 02 (ދޭއް) ދުވަހުގެ އިޖުރާއާތު ތަންފީޛު ކުރުމަށް ހުކުމް ކުރެވުނު، ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ވަސީލަތްތައް، އިޖުރާއާތު ގޮތުގައި

ގާއިމުކުރުމަށްފަހު، ޙަސަން ޒާހިރު އާއި، ޙަސަން ޒާހިރުގެ އާއިލާ މި ގޮތުގައި، ކ. މާލިޝާފުރިގައި

ދިރިއުޅުން ގެންގޮސްވަޒީފާކަން، ދައުލަތުގެ ވަޒީފާއި ދައުލަތުގެ ވަޒީފާގެ ބަދަލުން އުނގެން ޚިދުމަތްކުރައްވައި،

ކ. މާލިޝާފުރި ވަޒީރުންގެ ގޮތުގައި 05 އޮގަސްޓް 2011 ވަނަ ދުވަހު ސުޕްރީމްކޯޓުން

ހަމަޖައްސަވައި، ކ. މާލިޝާފުރިގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް އާއިލާއަށް އެކަން ރަނގަޅުކޮށް ބަދަލު ކުރުމުގައި، އެ

އާއިލާއަކަށް ކ. މާލިޝާފުރިގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް އިމާރާތް ގޮތެއް ބަދަލުގައި، އެ އާއިލާއަށް ނިސްބަތްވާ

ސަރުކާރުގެ ބަދަލުގައި މީހުންނަށް ޚިދުމަތް 34 އާއިލާއަކަށް ފުރުޞަތު ދެއްވައި ހަދަ ބޭނުންތަކަށް ދައުލަތުގެ

ވަޒީފާ ދައުލަތުގެ ކަމާއި، މިގޮތުން ކ. މާލިޝާފުރިގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް މާލެއިން ނިސްބަތްވާ

އާއިލާތަކުގެ ތެރެއިން 19 އާއިލާއަކަށް ހުރިމާލެއިން ފުރުޞަތު ދައުލަތުގެ ވަޒީފާކަމާއި، އަދި މިގޮތުން

ކ. މާލިޝާފުރިގައި ހުރި މި އާއިލާތަކުގެ ތަރުޖަމާގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައާއި، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުގައި ބަދަލު

ދެވުނު ކަމަށް އާއިލާއަކަށް -/50,000 (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) ދިނުމަށް ދައުލަތުގެ ވަޒީފާއިން ދައުލަތުގައި

އަންގަވަން އެނގެން އޮތުމާއި، ދައުލަތުގެ، ސ.ރިޕޯޓުގެ/ މާލެ، ޙަސަން ޒާހިރު ހަވާލުވެ ކ.

މާލިޝާފުރިގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް ވަޒީފާތަކުގެ ތެރެއިން މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ވަޒީފާއަކާއި، ނަމަވެސް

ޙަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފާ ކ. މާލިޝާފުރި "ސިލްކް" ނަމަކަށްކިޔާ ގެއްލޭއި، މި

ގޮތުގައިވާ އިމާރާތް ނުވަތަ ނުއުފާ މުދަލަށް އެގޮ ޒާތުން އަދުލުވެރި ބަދަލެއް ދައުލަތުގައި ނުވާކަމާއި،

ކ. މާލިޝާފުރިގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް އާއިލާތައް، އެ އާއިލާއަށް ނިސްބަތްވާ

ސަރުކާރުގެ ބަދަލުގައި ހުރި ރަނގަޅަށް ބަދަލުކަން، ކ. މާލިޝާފުރިޖެ ވަޒީރުންގެ ގޮތުގައި ދިނުމަށް

ސުޕްރީމްކޯޓުން ހަމަޖެއްސެވުމާއި އެއް އޮތުމަށް، ކ. މާލިޝާފުރިގައި ދިރިއުޅުއްވުމަށް އާއިލާތަކުގެ ގޮތުގައި،

ދައުލަތުގެ ބިންތައް ދައުލަތުގެ ނުގެތެރެއިންވާ ގޮތުގައި ސާމިލުވެގެން ޙަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި

ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފާ ކ.މާލިޝާފުރި "ސިލްކް" ނަމަކަށް ކިޔާ މި ގެއި ދައުލަތުގެ ނުގެތެރެއިންވާ

އަމަލުކުރެވޭ، މިހެންގެ މިލްކު އެއްގޮތީ ދައުލަތުގެ ބާރުތަކުގެން ހުށަ ނުގެތެރެ އަދުލުވެރި ބަދަލު

ދިނުމަކަށްނޫން ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު އެ ހެދު ދިނުމަކަށްވުރެގައިކަން، 07 އޮގަސްޓް 2008 ގައި

އަމަލުކުރަން ފެށުން އަންނަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާ އާއި، އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/68ޢ. (އާންމު ޤާނޫނުތަކެއް) ގެ 07 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލުމުން އެނގެން އެންގެނީ، ޅ. މާފިލާފުށި ފަޅުރަށެއްގެ ގޮތުގައި 05 އޮގަސްޓް 2011 ވަނަ ދުވަހު ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސައި، ޅ. މާފިލާފުށީގައި ދިރިއުޅެމުންދިޔަ އާއިލާތައް އެހެން ރަށްރަށަށް ބަދަލު ކުރުމުގައި، މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ އާއިލާތައް ހުޅުމާލެއަށް ބަދަލު ކުރުމުގައި ބަދަލުދެއްވި ވަޢުދުން، ޅ. މާފިލާފުށި "ސިލްވަރ" ނަމަކަށް ކިޔާ ގެއްލުމެއް ދިމާވާގޮތުގެ ބަދަލުތަކުގެ ގޮތުގައި ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގޯއްޗެއް ނުވަތަ ފްލެޓެއް، ހ. ރިދުވާނާގެ/ މާލެ ޙަސަން ޤާރިމަން ލިބުނުޖާގާތަން ހުރަހެވެރިވުމާ ލިޔުންތަކަށްވެސް ދީފައިވާކަމުގެ ބަޔާން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ ކަނޑައަޅައި،

ބަންޑުދިނަ ގޮތުގެ މައްސަލަ ގ. މާފިލާފުށީގައި ދިރިއުޅެމުންދިޔަ އާއިލާތައް، އާ އާއިލާތައް ނިސްބަތްވާ ސަރަހައްދުތަކުގައިވާ ރަށްރަށަށް ބަދަލު ކުރުމުގައި، މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ އާއިލާތައް ހުޅުމާލެއަށް ބަދަލު ކުރުމުގައި ގޯތި ދެއްވަން އެދޭ ޖާގައިން ބަދަލުދެއްވާފައިވާ ގޮތުގެ އެއްބަސްވުމާ ގޮތަށް، އެބަލައިން ހ. ރިދުވާނާގެ/ މާލެ، ޙަސަން ޤާރިމުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ގ. މާފިލާފުށި "ސިލްވަރ" ނަމަކަށް ކިޔާ ގެއާއި ގޮތުގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގޯއްޗެއް ނުވަތަ ފްލެޓެއް، 2015 މެއި 07 ގެ ދުވަހުން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހ. ރިދުވާނާގެ/ މާލެ، ޙަސަން ޤާރިމާއި ހަވާލުކުރުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަންގައި،

މި ދައުލަތުގައި ދައުލަތާ ވާރުތަވެ ހުށަހަޅައިފާ މާލީ ބަދަލުގެ މިންވަރު، ދައުލަތާ ވާރުތަވެ މިންކަންވެއިފާ ގޮތުގެ އެއްވެސް ހުކުމެއް ދައުލަތާ ވާރުތަވެ މިޝަރީޢަތުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާތީވެ، ދައުލަތާ ވާރުތަވެ ހުށަހަޅައިފާ މާލީ ބަދަލުދެއްވުމުގެ ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާ ޝަރީޢަތާއި އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނުވާކަމުގެ ކަނޑައެޅުމެއް ހުކުމުގައި ކަނޑައެޅުމަށް." މިހެންދެން ދ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހުކުމް ކަނޑައެޅުމާއެކު އެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޝަރީޢަތް ނިމުންގެތެރޭ ދިފާޢަށް ބަލުމުން އެނގެން އެންގެނީކަމެވެ.

-02 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ބެލިއިރު އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ، އިސްވެ މި ބަޔާންކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ، އަޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ވަކީލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއް ކަމާއި،

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އެ ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމުގައި، "ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން ބަޔާންކުރެވުނު ގޮތަށް ހުށަހެޅުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމުގައި، ށ. މާފަރުފުށީގައި ދިރިއުޅެމުންދިޔަ ޢާއިޝަތު، އަ. ޢާއިޝަތު ނިޔާވުމާއެކު ސަރުކާރަށް ތަރިކަވެގެންދާ ތަރިކައިން ބަހާލާފައިވާ ގޮތުގައި، މާފުށީން ނިޔާވިއިރު ޢާއިޝަތު ބަހާލެވޭ ގޮތް ގޮތަކަށް އެދޭ ދާއިރާ ބަހާލެވުނު ބައި ބަހާލާފައިވާ ގޮތަށް ތަރިކައިން ގެންދިޔަ ގޮތަށް، އެޕީލަންޓް ސ. ހިތަދޫ/ މާލެ، ހަސަން ޢަލީގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވާ ށ. މާފަރުގައި "ސީވިއު" ނަމަކަށް ކިޔާ ގޯއްޗާއި ގެއާގެ ބަދަލުގައި، ހުކުމާއި ބެހޭ ބިމުން ގެއްލޭބައި ނަގައި ފުރުޞަތު ދިނުން ލާޒިމުކުރެވޭ ނަމަވެސް 07 މޭ 2015 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސ. ހިތަދޫ/ މާލެ، ހަސަން ޢަލީއާއި ޙަވާލުކުރުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަންގައި ކަނޑައަޅާ ޙުކުމުގެ އެ ބައިން ބަދަލު ގެނައުމަށްފަހުގައިވާގޮތަށް މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފުރިހަމަބެންޗުން އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ހިނގާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމުގެ އެ ބައި ބާޠިލްކޮށް، އެ ގޮތުގެމަތީން މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފުރިހަމަބެންޗުގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ." މިގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

-03 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބިނާވެގެންވާ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފު ގޮތަކަށްކަމަށް ބުނެ މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ހަސަން ޖާބިރުގެ ވަކީލުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައިގަނޑު ސަބަބުތައް، ތިރީގައި ބަޔާންކުރެވިފައި އޮވެއެވެ.

-3.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި ބަދަލު ދިނުމުގައި ބަދަލުކުރަން ގޮތެއް ސާފުކޮށް ބަޔާން ނުކުތާތައް ހުރުމުގެ ސަބަބުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ހ. ޝިރީޒާދާގެ / މާލެ، ހަސަން ޖާބިރުގެ ވަކީލުން ހުށަހެޅި ފޯމުގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވާނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބަޔާންކޮށް ނުކުތާތަކުން ނުކުތާއެއް އެކަނި ނިންމާފައި ކަނޑައަޅައި، ހައިކޯޓުގެ ޤަވާޢިދު 2011 ގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ށ މައްސަލަ ބަލައިގަތުން ނިންމާފައި ތަޢާރުފުކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތު ބަލާލުމަށް ވަކީލުން ނިންމުމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-CR/INDIV/2015/306 (16 ޖޫން 2015) ގެ ޙުކުމް ހަސަން ޖާބިރު އަށް ދަޢުވާކުރައްވައި، ޤައުމުތަކު / މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް އިންސްޕެކްޝަން އިން ހަމަ ސިވިލް ކޯޓުގެ އަ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާއިން މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންގޮސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާއިން ހަސަން ޖާބިރުއަށް ހުކުމްކޮށް ބުނުން ގެއްލުން ދިނުމަށް އިސްތިކްލީލު ކުރި ޙުކުމުގެ ހަމަޖެހުމުން އަ ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރައްވާ ސަބަބުތައް.

-3.2 ށ. މާރަންދޫގައި ފަޅުރަށެއްގެ ގޮތުގައި ދައްކަވަން ހަމަޖެއްސެވުމި، ށ. މާރަންދޫގައި ދިރިއުޅުއްވަމުންދިޔަ މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ޢާއިލާތަކުގެ ބައިން 20 ޢާއިލާއަކަށް

މިހާތަނަށް ހުށަހެޅުނު ފުރުޞަ ދެއްވާފައިވަނީ ޅ. ޢާއިލާތަކަށް އެގޮތަށް ސަރުކާރުގެ އެދި އެއްބަސްވެގެން ކަމަށާއި، އަދި ޅ. މާފިލާފުށިގައި ހުރި މި ޢާއިލާތަކުގެ ދަރިކޮޅުގެ ބަދަލުގައާއި، ޢިނާޔަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ކޮންމެ ޢާއިލާއަކަށް -/50,000ރ. (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) ދީ، އަދި ގޯތި ހަވާލުކުރުން ފަދަކަންތަކުގެ ތެރެއިން ބައެއް ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި އެގޮތުން އެފަރާތްތަކަށް ނިސްބަތްވާ ރަށުން ދީ ކާޒިރީގެ ތަންތަން މަހަނާ -/6,000ރ. (ހަހާސް ރުފިޔާ) އަދި ދައުލަތުން ކުއްޔަށް ހިފައި، މިއަދު ހަމައަށްފެށު މި ތަންތަނުގައި މި ފަރާތްތަކަށް ބައިވެރިވެފައިވާކަމަށް ބުނު ފާރަވެރިކަންކޮށްފައިވާ ސަބަބުން.

-3.3 ހަސަން ޖަރީރުގެ މިލްކު އެއްކޮޅަށް ސަރުކާރަށް ނަގާފައިވަނީ 04 އޭޕްރީލް 2011 ވަނަ ދުވަހު ކަމަށާއި، ބަދަލު ކަންތައް ހަމަޖެހި 06 (ހައެއް) އަހަރު ފާއިތުވެގެން ދިޔައިރުވެސް މި ބަދަލުގެ ކަންތައް ސަރުކާރުން ހަމަޖައްސާ ދޭ އޮތުމަކީ ޤާނޫނުތަކާއި ކަނޑައެޅިގެން ސަރުކާރުން ހިންގާފައިވާކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގެ ގަޟިއްޔާއިން ސާބިތުވެފައިވާކަމަށާއި، ޅ. މާފިލާފުށިގައި ދިރިއުޅެމުން ގެންދިޔަ ޢާއިލާތަކަށް ބިނާކުރުމަށް ފުރުޞަތުނުދިނުމުގެ ގޮތުން އެފަރާތްތަކަށް އެހެން ހަމަހަމަކަން ބަދަލުކުރުމުގައި އަދަދުކުރުމުގައި ގޮތުން ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއް ފާސްކޮށްފައިވާކަމަށާއި، ދައުލަތުން އަމަލުކޮށްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާއާއި، އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/68 ޖ. (އަތޮޅު ޤާނޫނު ތަކެތި) ގެ 7 ވަނަ މާއްދާއާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ސަބަބުން.

-3.4 މާލޭ ސަރަހައްދަށް ނިސްބަތްވާ މ. އީލް / މާލޭ، އިބްރާހީމް ނާޒިމަން، މ. ގާކިރި އުތުރުބައި 1000 އަކަފޫޓުގެ ބިން ބަހައިގެން އިބްރާހީމް ނާޒިމަން ލިބިފައިވާ 500 އަކަފޫޓު ހަމަވާ ބިމެއް، މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން އިމާރާތަކާ ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު ބ. 15578 ގެ (ކާރި ނަންބަރު 314) މަޖީދީމަގު މާފަންނުން އިބްރާހީމް ނާޒިމްއަށް ލިބިފައިވާކަން އެއްވެސް ޝަރުޢީގޮތުން މިންވަރަން ބުނެވިދާނެ ލިޔުންތަކުން އެނގޭ ސާބިތުވާފައި އިބްރާހީމް ނާޒިމަށް ހުށަހެޅިން 03 (ތިނެއް) ކާޒިރީގެ ފުރުޞަ، ދައުލަތުން / މުނިސިޕަލް ބޯޑު ހަމަސާނގެ އެންޖީ އިންވެސްޓްމަންޓަކަށް އިން

ހުކުމްކޮށްފައިވާ ހަމަތަކާއި އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަކަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ހަސަން ޖާބިރަށް ހުކުމާތުގެ ބިމުން ގެއްލުމެއް ދިނުމަށް އިސްތިސްނާދީ ކޮށްފައިވާ ހުކުމްގައި ސަރީހަ ހުކުމެއް ކަމަށާއި، އަދި އެ ހުކުމާމެދު އެއްވެސް ޝައްކެއް ސުވާލެއް އުފެދެންނެތް ނުވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި މ. އީވް / މާލެ، އިބްރާހީމް ނާޒިމް އަށް މ. މާކަނި އުތުރުބައި ބަރަދެން ދިރިއުޅުއްވާ ބައިގެ ބޭރުމިން 500 އަކަފޫޓު ހަމަނުވާކަމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބަލަނީވާތީ މި ތޮރި މައުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކުރި ހުކުމުގެ ބައިބަކަން ގެއްލިފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ސަބަބުތައް.

3.5- ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތަކާއި ގުޅިގެން ތަންތަނާއި، ތަކެތީގެ ޝަރުޢީ އަގެއް ކަނޑައަޅަން ޖެހިއްޖެ ހާލަތްތަކުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނެގޮތް، ޝަރުޢީ އަގުކަނޑައަޅާ ޤާއިދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާގޮތުން، މިކަން ދައުލަތުން ނުކުރައްވައި 06 އަހަރު ދުވަސް ފާއިތުވެ ގޮސްފައިވާކަމަށާއި، ހަސަން ޖާބިރުގެ މިލްކު އެއްޗެހީގެ މާލީ އަގުގެ ގޮތުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ޝަރުޢީ މަރުޙަލާތަކުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ 12,700,000.00ރ. (ބާރަ މިލިއަން ހަތްލައްކަ ރުފިޔާ) އަށް ދައުލަތުން އިންސާފުކޮށްފައި ނުވާކަމާއި، އަދި ޝަރުޢީ މަރުޙަލާގެ ތަރައިން މާލީ ބަދަލުގެ މިންވަރު މިންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލު ޝަރީޢަތަށް ބަޔާންނުވާކަން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެދުނު ވަރަކަށްވެސް ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމުގައި އެދިވަޑައިނުގަތުމާ ހަސަން ޖާބިރު މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ނަގައިދިނުމަށް ޝަރީޢަތުގައި އެދިވަޑައިގަތް އަދަދާއިމެދު ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިންކާރު ކުރައްވާފައިވާކަމުގެ ހެކިހެއްކާއި ގެނެސްދެއްވިއިރު، ހަސަން ޖާބިރު އެދިފައިވާ މާލީ ބަދަލުގެ މިންވަރާމެދު އެއްވެސްގޮތެއް ކަނޑައެޅުއްވި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ގެ ޤަޟިއްޔާއިން ހުކުމްކޮށްފައިވާ ގޮތަކީ އަދި ޝަރުޢީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަކަށް ބުނެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ސަބަބުތައް.

04- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބިނާކޮށްފައިވަނީ، ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފުވާގޮތަށް ބުނެ، މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރި ބަޔާން ޢާރިޟުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ޤަޟިއްޔާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މި ޤަޟިއްޔާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މި ޤަޟިއްޔާ ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ލިޔުންތަކާއި، ކަމާގުޅުންހުރި ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ބެލިއިރު، މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންނަށް އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ.

(ހ) ފުރަތަމަ ކަމަކީ: ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާން ޢާރިޟުގެ ފަރާތުން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ދައުވާގައި އޭނާ އެދިފައިވާ ކަންކަމަކީ؛

(1) ށ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޭގައި، ބަޔާން ޢާރިޟު ކޮށްފައިވާ އިމާރާތައް، އެ ގޭގައި އޭނާ ޤާއިމްކޮށްފައިވާ އެންމެހައި ފަސިލިޓީތަކާއި، އެ ތަން އިތުރަށް ތަރައްޤީކުރަން ގެންގޮސް ގެއްލުންކޮށްފައިވާ ތަކެތީގެ މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި -/12,700,000.00ރ. (ބާރަމިލިއަން ހަތްލައްކަ ރުފިޔާ) ޝަރީޢަތް ދެމުންދިޔަ ދައުލަތުގެ ކިބައިން ނަގައިދިނުމަށާއި،

(2) ށ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ 5000 އަކަފޫޓުގެ ގޭގެ ބިމުގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލެ ނުވަތަ މާލެ އިން ބިމެއް ދިނުމަށް ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އަމުރުކުރުމަށް ދިނުމަށްކަން، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ދައުވާކުރަމުން އެދި ބަޔާން ޢާރިޟުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާ ފޮނުވައި، އެކަމާގެ ފަރާތުން އެ ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާންތަކާއި، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކުން ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި،

ހަސަން ޒާހިރުގެ ފަރާތުން އުފުލައިވާ މި ދެ ކަމުގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ އިން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަށް ބެލިއިރު، އެ ޙުކުމުގައި، ހަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ގ. މާފަންނު "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޭގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގޯއްޗެއް ނުވަތަ ފްލެޓެއް، 2015 ވާ 07 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 07 (ހަތެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަސަން ޒާހިރާ ހަވާލުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އަންގައި އަމުރު ކޮށްފައިވާކަމާއި،

އަދި މީގެ އިތުރުން، މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ހަސަން ޒާހިރުގެ ފަރާތުން ހޯދުމަށް ދައުވާކޮށްފައިވާ -/12,700,000ރ. (ބާރަ މިލިއަން ހަތްލައްކަ ރުފިޔާ) އާއި ގުޅޭގޮތުން، އެ ބަދަލުގެ މިންވަރު، މިންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ އެއްވެސް ހިސާބު ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމަށް ބަޔާންކޮށް، އެ ސަބަބަށްޓަކައި ހަސަން ޒާހިރު އުފުލައިވާ މާލީ ބަދަލު ދޫކުރު އެ ޤަޟިއްޔާގައި ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުން ނުޖެހޭކަމަށް ބުނާ ކޮށްފައިވާކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ނ) ދެވަނަ ކަމަކީ: އިސްވެ މި ބަޔާންކުރެވުނު ގޮތުގެމަތިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކޮށް ނިމުމުން، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ހަސަން ޒާހިރުގެ މަޞްލަޙަތާ ޚިލާފަށް ޙުކުމް ކޮށްފައިވާ ބައިކަމުގައިވާ، މާލީ ބަދަލު ބާރުގަދަކޮށް ނިންމުމުގެމަތިން ހިތްހަމަ ނުޖެހިގެން، ހަސަން ޒާހިރުގެ ފަރާތުން އެ ޙުކުމުގެ އެ ބައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ކަމާއި، އެ ހުށަހެޅުމާމެދު ހައިކޯޓުގެ ރަޖިސްޓްރާރު ނިންމާފައިވާ ނިންމުމުގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ހަސަން ޒާހިރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަ، ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބާޠިލްކަމަށް ހަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުން، އެކަން އެނގެން ނުކުމެގެން ބައިތަކެއް، އެ ފޯމު ބަލައި ނުގަތުމަށް ނިންމާފައިވާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-CR/INDIV/2015/306 "ރަޖިސްޓްރާރުގެ ނިންމުން" (16 ޖޫން 2015) އިން ހަސަން ޒާހިރު

އަށް އަންގާފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަ އުސޫލަކުން ބަލާއިރު، ހައިކޯޓު ޤަޟިއްޔާ (2011) ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި، ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މުރާޖަޢާތައް ލިޔުއްވުންތަކުން ހުށަހެޅިފައިވާ އެ ޤަވާޢިދާ އެއްގޮތްނުވާކަން ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވި އެ ކޯޓުގެ ރައީސުލްޤުޟާތުގެ މަސްއޫލިއްޔަތެއް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި އެފަދައިން ބަލާބެލުމުގައި، ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މުރާޖަޢާއެއް އެ ޤަވާޢިދާ ޚިލާފަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މުރާޖަޢާއެއްނަމަ، އެ މުރާޖަޢާއެއް އިސްލާހު ކުރުމަށް އަންގައިގެ ނުވަތަ އެމުރާޖަޢާއެއް ބަލައިނުގަތުމުގެ އިޚްތިޔާރު ރައީސުލްޤުޟާތު އަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި، އަދި އެ ޤަވާޢިދުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) އިންޒާރާއި އެ ޤަވާޢިދުން ބާރު ލިބިގެން ރައީސުލްޤުޟާތު ކުރާ އެއްވެސް ކަމަކާއި މެދު ނުވަތަ ނިންމާ ނިންމުމަކާމެދު ހިތްހަމަ ނުޖެހޭނަމަ އެކަމެއް ނުވަތަ އެ ނިންމުމެއް އަލުން ބަލައިދިނުމަށް އެދި ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ ނިންމުމަކާ ގުޅުންހުރި ޚަސްމު ފަރާތަކަށް ލިބިގެންވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވާއިރު، ބަސަން ޙާރިޖުގެ ފަރާތުން ފަރަގުކޮށްގެން ހައިކޯޓުގެ ރައީސުލްޤުޟާތުގެ އެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޤަވާޢިދު (2011) ގެ 17 ވަނަ މާއްދާއާއި އެއްގޮތް ގޮތުގައިކަން، މުރާޖަޢާކޮށްދިނުން އަދި ބަސަން ޙާރިޖުގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގެ ފަސްޓްއިންސްޓަންސް ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމާއި، އެފަދަކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ރައީސުލްޤުޟާތުގެ އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ނިންމުމާމެދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ޤަޟިއްޔާގައި އިޖުރާއަތު ބެލުން ކަމެއް ނޯންނަކަމާއި،

އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ދައުވާލިބޭ މަސްތޫރާ ޚިލާފަށް ހުކުމް ކޮށްފައިވާ ބައިކުޑުގައިވާ ރ. މާޑުއްވަރީގައި "ސިވިލް" ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ގެޔާއި ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގެއްލިގެން ނުވަތަ ފެލިޖަހާ، ބަޔަކަށް ޖެހިދު އަށް ދިނުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ކުރެވިފައިވާ ބަދަލުގެ އެ ބައި، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅިކަމާއި، މިގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާ އަދި، ސިވިލް ކޯޓުގެ

އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުމުން ހައިކޯޓުން ބަލައި ނިންމާފައިވާ ޤަޟިއްޔާ ކަމާއި،

ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގެ ދަޢުވާ ބެލުމަށްފަހު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ 3 ގެ (ށ) ގައި، ބަޔަކު ޖާނީގެ ނަމުގައި 500 ޑޮލަރުޖެހުނު ބޭ ގެއްލުނު މާލޭގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައި އޮންނާތީ، ޓީ. މާލެއާފުޅިގައި އޮތް ދިރިއުޅުއްވުންނިޔަ އާއިލާތަން ތަންތަނަން ހުރިން ބަދަލުކުރާ އެމީހުން ބަދަލުދިންމަން ކަނޑައެޅުން އުޅުއްވާގެ ދަރިން، ބަޔަކު ޖާނީއަށް ހުޅުމާލެއިން ހަމައިސީންގެ ދެނިޔެއް ބައްޓު ނުވާކަމަށް ބަހަނަކުރުމަށް ކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާ ޙުކުމުގައި، ބަޔަކު ޖާނީގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކަނޑައަޅާ ޓީ. މާލެއާފުޅި "ސިލްވަ" ނަމަކަށް ކިޔާ ގޯތީގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގެއްލޭ އެވަނަ ފްލެޓެއް، ބަޔަކު ޖާނީ އަށް ދިނުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަންގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާ ޙުކުމުގެ އެ ބައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާ ބާތިލު ފަސޭހަކުރުމުގެ އިޢާދަކުރުން ބާޠިލު ކަނޑައަޅާފައިވާކަން އެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަނީ ކަމަށެވެ.

(ނ) ތިންވަނަ ކަމަކީ: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުނު ބާރުތަކާ ނިޔާއަށް ބަލާއިރު ބަޔަކު ޖާނީގެ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދައުކާފައިވާ ވާހަކައިގައި،

- ހުޅުމާލޭ ބިމުން ބަޔަކު ޖާނީއަށް ގެއްލޭ ދިނުމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާ ޙުކުމުގެ އެ ބައި ބާތިލުކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާ ޙުކުމަކީ، ޝަރީޢަތް އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ

ހިފާފައި ކޮންޓްރެކްޓާ ޚިލާފުވެއްޖެކަމަށް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ފުލްބެންޗުގައި ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދިވަޑައިގަތުމާއި، ހުށަހެޅި ބިލުން ބަސަކުން ޖާހިލުއަށް ގެއްލުން ދިނުމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ދައުލަތުގެ މައްސަލަ އަލުން ކޮންޓްރެކްޓުދިނުމަށާއި،

- ޅ. މާފިލާފުށީގައި ބަސަކުން ޖާހިލުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮންޓްރެކްޓު އަކީ "ސީވިއު" އެވިއޭޝަން ގާތުގައި ކޮންޓްރެކްޓާ އިމާރާތްތަކާއި ހުރިހާ ތަކެތީގެ ބޭނުން ނެގުމަށް ގެސްޓްހައުސް 07 އަހަރާއި 10 މަސް ދުވަހަށް ގެއްލުނު ބަދަލުގެ ގޮތުގައި 15,219,540/-ރ. (ފަނަރަމިލިއަން ދުއިސައްތަ ނަވާރަހާސް ފަސްސަތޭކަ ސާޅީސް ރުފިޔާ) ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ނަގައިދިނުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ރ) ހައިކޯޓުގެ ކަމަކީ: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ފުލްބެންޗުގައި ދައުލަތުން ދައްކާފައިވާ ފާހަގައަށް ބަލާއިރު، ޅ. މާފިލާފުށްޓަކީ މީހުން ދިރިނޫޅޭ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ހަވާލުކޮށްފައިވުން ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާތީ، 05 އޮގަސްޓް 2011 ގައި އޮތް ކެބިނެޓް ބައްދަލުވުމުގައި ކަމަށާއި، ކެބިނެޓުގެ އެ ނިންމުމާއެކު ޅ. މާފިލާފުށީގައި ދިރިއުޅުނު އަދި ޖާގަތައް އެހެން ރަށަކަށް ބަދަލުކުރުމުގައި އަމަލުކުރަންވީ ގޮތުގެ ކަރުދާހެއް، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި، 30 އޮގަސްޓް 2013 ވަނަ ދުވަހު އޮތް ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގައި މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، އެ އުސޫލު ފާސްކުރުމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށާއި، އަދި އެ އުސޫލަށް އިސްލާހުތަކެއް ހުށަހެޅި، 24 ޑިސެމްބަރު 2013 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ ސޯޝަލް ކައުންސިލްގެ 15 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ފާސްކޮށްފައިވާ އިސްލާހުތަކާއެކު ހިމެނޭގޮތަށް ޅ. މާފިލާފުށީގައި ދިރިއުޅުނު އާއިލާތަކަށް ދޫކުރެވޭ ބަދަލުދީ، އެ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް އެ އާއިލާތައް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވާކަމަށާއި،

އަދި އިސްވެ މި ބަޔާންކޮށްދިން އުސޫލުގެ ދަށުން ބިނާވެރިކަމާ ދިނުމުގެ މިންގަނޑަށް ނުފެތޭ ގޯތިތަކުގެ ބަދަލުގައި މާލެ، ހުޅުމާލެ، އަދި ވިލިމާލެ ފިޔަވައި، އެހެން ރަށްރަށުން ގޯތިދިނުމަށާއި، ޅ. މާފިލާފުށީގައި ހުރި އެހެން ގޯތިތަކުގައި ކޮންޓްރެކްޓާ އުޅޭނީ މަސައްކަތުގެ ބަދަލު

ދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ގޮތުން އުސޫލުތަކުން ކަނޑައަޅައި ވަޒީފާގެ މަޤާމުގެ

ސޯޝަލް ކައުންސިލްގެ 51 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ހުށަހެޅި އެ ބައްދަލުވުމުގައި ނިންމާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން،

ކޮމިޓީގެ ބަދަލުގައި ކޮމިޓީންނާއި، އެ ކޮމިޓީގައި ކޮށްފައިވާ ދުށްނާ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުން ބަދަލު

ދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ކުރިއަށް ގެންދިއުމާ އެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބޭނުންތެރިކަމުގެ ނިމިފައިވާކަމާއި،

މިގޮތުން ހަސަން ޒާހިރާ، ޑ. މާވިލާފުށީގައި ދިރިއުޅުން އޭނާގެ ގުޅުން ރަށަށް

ބަދަލުކޮށް އެބައިމީހުންގެ މުދަލުން ބަދަލުދީ ހުރުމަށް ވަޒީފާގެ މަޤާމުން ފާސްކޮށްފައިވާ ދީސްތި

ބާރުންކެރުން އުސޫލުގެ ދަރަނި ހުރިހާ ވައިން ބިލުއް ނުވަތަ ފުރިހަ ބަޔަކުވާ ވަކިވެފައި ނުންކަމަށް،

އެއީ ހަސަން ޒާހިރާގެ ނަމުގައި މާލޭގައި 500 އަކަފޫޓުގެ ބިމެއް ގެއްލިއެއް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައި

އޮންނާނީ ކަމަށާއި، ނަމަވެސް މާލެ، ހުޅުމާލެ، އަދި ވިލިމާލެ ފިޔަވައި، ރާއްޖޭގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ

ކޮންމެވެސް ރަށެއްގައި ހަސަން ޒާހިރު ބޭނުންވަނީ، ބިމެއް ހޯދުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވިކަމާއި، ހަސަން ޒާހިރުގެ

ވަރަށުން އެދިވަޑައިގެން ޖާރީ ކުރެއްވުމަށް ކުރިން އެދިވަޑައިގެންނެވިކަމާއި، ހަސަން ޒާހިރުގެ

ފަރާތުން އެދިވަޑައިގެން، ބިރުން ބާރުންކުރެވޭ އުސޫލުގެ މަޝްވަރާ ކުރުމުގެ ގޮތުގެމަތިން،

ހަސަން ޒާހިރުފުޅު ބިމުގެ ދަރުބާރުން ހަމައެކަނި ބަހައްޓަމުން ކަމަށާއި، އަދި ހަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި

ޑ. މާވިލާފުށީގައި ރަޖިސްޓްރީކުރައްވާ "ސިވިލް" ގޮތުގައި އޮތް ކަންކުރެވޭ ވަޑައިގެން މަސްއޫލިއްޔަތު

ބަދަލު ސަރުކާރު މަރުކަޒުތަކުން ބަހަނާ ޖާރީކުރުމަށް ނިމިފައިވާކަމަށް ދަރަޖަގެ ވަކިވެން

ފަހަރަކަށް ވަޑައިގެންވާކަން އެނގެން އޮންނަނީވެ.

(ބ) ފަސްވަނަ ކަމަކީ: ޑ. މާވިލާފުށީގައި ދިރިއުޅުނު ހަސަން ގޮތުގައި

05 އޮގަސްޓް 2011 ގައި ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅުމާއި ގުޅިގެން، އެ ހަސަނަށް ބިން ދިރިއުޅުމަށްދީފަ

އާއިލާއަށް އެކަން ހަސަނަހަނަ ބަދަލުކުރުމާ ބޭރުގަތުން އަހަރު ކާމިބަރު މިނިސްޓްރީގެ ވަޒީރުން

ހައިސިއްޔަތުން ޖަވާބު ހުށަހަޅާ ކަންތައްތައް، ގުޅިގެން، ވަޒީފާގެ މަޤާމުގައި

މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު، އެކަން ކުރިއަށް ގެންދާން އިސްލާހު މަސްލަހަތު އެ އިސްލާހު އެހެނިހެން

އަމަލުކުރުމުގެ ނިންމާފައިވާކަމާއި، އެ އިސްލާހު ބަލާއިރު،

* މާލެ ސަރަހައްދަށް ބަދަލުވުމަށް އެދިފައިވާ 30 އާއިލާގެ ތެރެގައި ހިމެނޭ، މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން، އަމިއްލަ ގޯތި މާލޭގައި ނެތް، 10 އާއިލާއަށް ހުޅުމާލެއިން ފްލެޓް ދިނުމަށާއި، އަދި މާލޭގައި އަމިއްލަ ގޯތި ހުރި، މާލޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން، ހުޅުމާލޭގައި ގޯތި އިމާރާތް ކުރުމަށް 20 އާއިލާގެ ގޮތުން އަދަދަށް، ޝަރުޠު ބަދަލު އެޕާޓްމަންޓް ދިނުމަށާއި،

* ޅ. ނައިފަރަށް ބަދަލުވުމަށް އެދިފައިވާ 8 އާއިލާއަށް، ޅ. ނައިފަރުގައި އިމާރާތްކޮށް ނިމިފައިވާ 25 ރޫމްސްގެ ތެރެއިން، ހުޅުމާލޭގެ އާއިލާތަކަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ 8 ރޫމްސް އަށް ބަދަލުވުމަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަށާއި،

* ށ. އަތޮޅަށް ބަދަލުވުމަށް ބޭނުންވާ އާއިލާއަށް، ށ. ފުނަދޫގައި އޮތް އިމާރާތް ކޮޓަރިތަކުން 25 ހައުސިންގް ޔުނިޓުގެ ތެރެއިން ހައުސިންގް ޔުނިޓެއް ބަދަލުވުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށާއި،

* އަދި އެހެނިހެން ގޮތެއް ނިންމާފައި ނުވާ އާއިލާއަށް، ޅ. ނައިފަރު ނުވަތަ ށ. ފުނަދޫ އަށް ބަދަލުވުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށް، ނުވަތަ ހުޅުމާލޭގައި އިމާރާތްކުރެވިފައިވާ ގެ އަދަދަށް، ގެއެއް ބަދަލުދިނުމަށް، އެ އެކިއުލައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުން ބޭނުންކުރުމައި،

އަދި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށް، އެ މަޖިލީހުން އަންގާފައިވާ، އިސްލާ މި ބަޔާންކުރެވުނު އެ އުސޫލު އެއްގޮތަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ގޮތަކީ، ގ. މާފުށީއަށް ބަދަލުވުމުން ބަދަލުކުރެވޭނެ އޯޑަރު އެ ރަށުގައި ދިރިއުޅުއްވުމުގެ ތެރެއިން، އުޅުއްވާ އަމިއްލަ ނުހުރި މާލޭގައި، ކުދިކުދި ބިންބިމާއި ގެ ބަލަހައްޓައިގެން ކަނޑައެޅުމުގެ ބަދަލުވުމުގައި ދިރިއުޅެމުން ކުރިމަތިވެފައިވާ ދަތިތަކުން ފުރިހަމަ ވާހަކައި،

ގ. މާފުށީ ފިހާރައި ރަށުގެ އެއްވެސް ރަށެއްގައި އަމިއްލަ ބިނާވަރުކަމުގެ ނޯޓިސް ދިނުމަށް އެކު، އެ ރަށުގައި ދިރިއުޅުމުންނާއި އާއިލާތަކުގެ ތެރެއިން، އުޅުއްވާގެ މަސްލަ ނުވަތަ ބައްޔާ ނިޔާވުމުގެ ސަބަބުން، ފަރުތަފިޔަށްގެ ގުޅުމާއި ނިންމަވުނު ކަންތައްތައް ނިމިފައި ނުވުމުގެ

ސަބަބުންނާއި، ޝަރުޢީ މަޙްކަމާތަކުން ނިންމަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ނިމުގެން ދޭހި އެ ތަންތަނުން ބަދަލުވެވުން ނުވަތަ ފަރާތްތަކަށް އަވަސް ރައްދެއް ހޯދައިދިނުމުގެ ގޮތުން، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު އުސޫލަށް ބަދަލުކުރެވުމަށް ގެންނަން ފެންނާތީ، އެ ބަދަލުކުރެވުނު މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒް އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ އިން ތަޢާރަފު ކޮށްފައިވާ ކަރުދާހުން، 24 ޑިސެންބަރު 2013 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ކައުންސިލްގެ 15 ވަނަ ބައްދަލުވުމުން ހުށަހެޅި މަޝްވަރާކޮށް ބަދަލުތަކަށް ގެނެސްފައިވާކަމާއި، އެގޮތުން؛

- މަސްވަ ނުވަތަ ބައްޔަ ނިޔާވެ، ވަރުތަފާތިރީންގެ ދުރުގައި ގޮތެއް ނިމިފައި ނުވާގެ ސަބަބުންނާއި، ޝަރުޢީ މަޙްކަމާއިން ގޮތެއް ނިމިފައި ނުވާގެ ސަބަބުން، މާލެކެރިނުން ބަދަލު ނުވާފައި މީރު އާއިލާތަކުގެ ތަރުޖަން، އެ އުސޫލުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޝަރުޢީތައް ފުރިހަމަ އާއިލާތަކަށް އެ އާއިލާތައް ނިސްބަތްވާ ރަށްރަށަށް ނުވަތަ އެ އާއިލާތައް ބޭނުންވާ ރަށެއްގައި ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުގައި ހިމެނޭގެ މަޝްރޫޢުގެ ކުރިއަށްގެންދަމަ، އެއިން ކޮންމެ އާއިލާއަކަށްވެސް ޚަރަދު ގަވާއިދާ ހަމަޖެއްސައި ދިނުމަށާއި،
- ތިމާގެ ނަމުގައި މާލޭގައި އޮތް ޖާގަ 500 އަކަފޫޓަށްވުރެ ބޮޑު ނޫންނަމަ، ނުވަތަ ތިމާގެ ނަމުގައި މާލޭގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ 2 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓެއް ނެތި އާއިލާތަކުގެ ތަރުޖަން، ތިމާގެ އަމިއްލަ ނަމުގައި މާލެވިލިގިލީގައި ކެއްކާއި، ކައިބާ، ނިދާ، ފެންވަރާ ހަރު އިންތިޒާމް، ފުރިހަމަވެފައިވާ ގެއެއް ހުރި ފަރާތްތަކަށް، މާލެވިލިގިލީގައި ހުރި ގެއެއް، ގެ ހުރި ގޯތީގެ ބަދަލުގައި ހިއްސާވެއިން ފްލެޓެއް ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ބިނާކުރާ ހިއްސާ މަޝްރޫޢުއް ކުރިއަށްގެންދާ އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުން ގެއެއް ނުވަތަ ރަނގަޅު ހަމަޖެއްސުން ހިފެހެއްޓުމާއި،

ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާ އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު އުސޫލުގައި،

ށ. މާލެވިލިގިލީގައި ދިރިއުޅުއްވުން އަމިއްލައާ އާއިލާތައް، އެ އާއިލާތައް ނިސްބަތްވާ ރަށްރަށް ބަދަލުކުރުމާއި، އެ އާއިލާތައް ނިސްބަތްވާ ރަށްރަށަށް ބަދަލުވުމަށް ބޭނުންވާ އާއިލާތަކަށް، އަތޮޅުތަކުގެ އެހެން ރަށްރަށަށް ބަދަލުވުމަށް ފުރުޞަތު ދެވެން އޮންނަގޮތަށް އެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްޓަކައި،

<u>މާލީއަން ނިސްބަތްވާ ޖާއިޒާޔަކަށް، ހައުސިންގ ހުއްދަ ހަމަޖެއްސުމަށް</u>

<u>މިންގަނޑުގައި</u>، ށ. މާފަރުފުށީގައި ތިމާގެ ނަންމަތީގައި ގެއެއް (ނިދުމާއި، ފެންވެރުމާއި، ކައްކައި ކައިބޮއި ހެދުމާއި، ފާހާނާކުރުމުގެ ޙާޖަތް ސަލާމަތުން ބޭނުންތަކަށް ފުއްދުމަށް އިންތިޒާމުތަކާއި ހަމަޖެހިފައި) ހުރުމާއެކު، ތިމާގެ ނުވަތަ ތިމާގެ އަނބިމީހާ/ފިރިމީހާގެ ނަންމަތީގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ 500 އަކަފޫޓަށްވުރެ ބޮޑުނޫން ބިންކޮޅެއް ނުވަތަ ފްލެޓް އޮތިއްޔާ 500 އަކަފޫޓަށްވުރެ ބޮޑުނޫން ބިމުގައިވާކަމުގެ (ގެއެއް، ފްލެޓެއް، ޢިމާރާތް ބައެއް)، މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލޭގައި ނޫންނަމަ، ހުޅުމާލޭގައި ސަރުކާރުން ހިންގާ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ދަށުން އިމާރާތްކުރާ ފްލެޓްތަކުން 03 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދިނުމަކާއި، އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށަށް ނިސްބަތްވާ ޖާއިޒާޔަކަށް ހައުސިންގ ހުއްދަ ހަމަޖެއްސުމުގެ މިންގަނޑާއި، އަދި ހައުސިންގ ހުއްދަ ހަމަޖެއްސުމުގެ މިންގަނޑަށް ފެތޭ ގެތަކަށް ބަދަލުދެވޭނީ މިންގަނޑުގެ ށ. އުސޫލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތަށެވެ،

<u>އެގޮތުން، ހައުސިންގ ހުއްދަ ހަމަޖެއްސުމުގެ މިންގަނޑަށް ފެތުމުގެ ސަބަބުން</u>

ށ. މާފަރުފުށީގައި ހުރި ގެއާއި ގެދޮރު ދޫކުރުމަށް ބަދަލުވާ އާއިލާތަކަށް، އެ ރަށުން ދޫކުރި ގެއާއި ގެދޮރު ބަދަލުގައި، ބަދަލުވާ ރަށަކުން ބިމުގައިވާކަމުގެ ހަމަޖެއްސުމަށް ދިނުމާއި، އެ އާއިލާތަކުން ށ. މާފަރުފުށީން ދޫކުރި ރަށްގެ ބަދަލުގައި، އެ ރަށުން ދޫކުރި ބަދަލުވާއިރު ތަކެތި އުފުލުމާއި، ބަދަލުވާއިރު ބޭނުންވާ ހިފެހެއްޓުމުގެ ތަކެތި އުފުލުމަށް އެހީތެރިވުމުގެ ގޮތުން އެއިން ކޮންމެ އާއިލާއަކަށް -/50,000ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) ދެއްކުމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި،

<u>އަދި ހައުސިންގ ހުއްދަ ހަމަޖެއްސުމުގެ މިންގަނޑަށް ނުފެތޭ ގެތަކަށް ދޭނީ</u>

<u>ބަދަލުގެ</u> އެ އުސޫލުގައި ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެގޮތުން، ބިމުގައިވާކަމުގެ ދިނުމުގެ މިންގަނޑަށް ނުފެތޭ ފަރާތްތަކަށް އެފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ށ. މާފަރުފުށީގައި އޮތް ގެއެއް ބަދަލުގައި، މާލެ، ހުޅުމާލެ، އަދި ވިލިމާލޭ ފިޔަވައި، މީހުން ދިރިއުޅޭ ތަނެއްގައި އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން، އެފަރާތްތަކުން ގެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް އެދިފައިވާ ރަށުން، ގެއްލުންވާ ބޭނުންވާ ވަރު އޮތްނަމަ، އެ ރަށަކުން

ޢާންމުކޮށް ދުރުކުރާ ސައިޓުގެ ގޮތުގައި ދުރުކުރަމުންދާއި، އަދި އެފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ޅ. މާފިލާފުށީގައި އޮތް ގޯތީގައި ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތާއި ކުއްޔެއްގެ އަގުމަގުކޮށް ޝަރުޢީ މަޝްރޫޢާގައި ފައިސާއިން ބަދަލު ދޭންޖެހޭނީ ކަމަށްވެސް އެ އުސޫލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެ އުސޫލަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ޅ) ހަވަނަ ކަމަކީ: ޅ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" އެވޯރިއުން ގޯތީގައި ހަސަން ޒާހިރު ކޮށްފައިވާ އިމާރާތާއި އެ ގޯތީގައިވާ އެހެނިހެން ނުއުފުލޭ މުދަލާއި، އަދި އެ ގޯތީގެ ބިމުގެ ބަދަލުގައި ހަސަން ޒާހިރަށް ބަރާބަރުވާ މިންވަރާ ބަސްޖޫލާ ހިއްސާވާ ފައިސާއާއި ތަފާތުވާ ކާޑުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ފަރާތަށް ބަލާއިރު، ޅ. މާފިލާފުށީގައި ދިރިއުޅުން އައިސްވެފައިވާ ޝާއިޢާކަން ބަދަލުދިނުމުގައި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްފައިވާ އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު އުސޫލުން ރިޔާޢަތްކުރައިގެން، ހަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި މާލޭގައި ހުރި ރަޖިސްޓަރީ ނަމަކަށްކިޔާ ގޯތި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އެ ގޯއްޗަކީ 500 އަކަފޫޓްވުރެ ބޮޑު ގޯއްޗެއްކަމުގައި، އެގޮތުންކަމުން ހަސަން ޒާހިރަށް ބަދަލުދިނުމަށް އުސޫލާ އެއްގޮތް ގޮތުގައިވެސް، ހުޅުމާލެއިން ފްލެޓެއް ނުވަތަ ބިމެއް ލިބުމަށް ޝަރުޠު ފުރިހަމަވާ ފަރާތެއް ނޫންކަން ސާފުކޮށް އެނގެން އޮންނަ ކަމަށާއި، ނަމަވެސް އެ އުސޫލުގެ ދަށުން ޅ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޯތީގެ ބިމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި މާލެ ސަރަޙައްދުގައިވާ ރަށްތަކުގެ (މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ) ފިޔަވައި އެހެން ސަރަޙައްދުތަކުގައިވާ ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން ރަށަކުން ގޯއްޗެއް ލިބުމަށް ހަސަން ޒާހިރު ޝަރުޠު ފުރިހަމަވާކަމަށް، އަދި ޅ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" ގޯތީގައި ހަސަން ޒާހިރު ކޮށްފައިވާ އިމާރާތާއި ގޯތީގައި ކޮށްފައިވާ އެހެނިހެން މަސައްކަތްތަކަށް އަގުމަގުކޮށް ބަދަލު ދިނުމަށްވެސް ދައްކަމުން ނިންމާފައިވާކަން ފާހަގަކޮށް، އެކަން ކުރިއަށް ދިޔަގޮތް ބޭރުގޮތުންވެސް ދައްކަމުގެ ފަރާތުން ވާހަކަ ދައްކާފައިވާކަމެވެ،

އެގޮތުން ވ. މާލިޔާފުރުޖަހާ މިހުން ދިރިއުޅޭ ދަރަޖައެއް ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅުމާ

ގުޅިގެން، އެ ދަރަޖައި އޮތް ދިރިއުޅުއްވުން އަދިސްވާއިވާ ޖާއިޒާތެއް ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި،

ހަމަސަވާ ފެނިޖެހެ ދިރުމުގެ މުސާރަޔާއި ފޮރުވަރަނާ ފަންޑަތަކުގެ ގޮތުގެ ބަދަލުގައި ގެދިއުނުމުދާއި،

ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާ މަސައްކަތް އަހުމަދުކަން ބަދަލު ދިނުމަށް ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާކަން ބަޔާންކޮށް،

މިނިސްޓްރީ އޮފް ހަމަސަވާ އޮންޖި އިންވެސްޓްމަންޓް އިން 17 ނޮވެންބަރު 2014 ގައި އެ

މިނިސްޓްރީގެ ނަންބަރު 138-DS1/138/2014/76 (IUL) އިއުލާނުން އާންމުކޮށް އިއުލާނު

ކުރައްވާފައިވާއިރު، އެ އިއުލާނުގައި، ވ. މާލިޔާފުރުޖަހާ މިހުން ދިރިއުޅޭ ދަރަޖައި ސަރުކާރުން

ކަނޑައެޅުމާ ގުޅިގެން، އޮތް އެ ދަރަޖައި ދިރިއުޅުއްވުން އަދިސްވާއިވާ ޖާއިޒާތަކުގެ ބެލެނިވެން، ހަމަސަވާ

ފެނިޖެހެ ދިރުމުގެ މުސާރަޔާއި ފޮރުވަރަނާ ފަންޑަތަކުން، މާލެއާއި މާލޭ ސަރަހައްދުގައިވާ ދަރަދަރަ

(ގޮދަތޮ، ތިލަމާލެ، މާލެ އަދި ހުޅުމާލެ) ފަހަރެއް ދަރުބާރުގައި މިހެން ދިރިއުޅޭ ދަރަދަރުން އެ ދަރަކާން

އާންމުކޮށް ދުކާން ބޭރުމީހުން ގޮތް ދުކާނުގަދަ ހަމަޖެހިފައިވާކަން އަންގައި، ވ. މާލިޔާފުރުގައި

އެފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ގޮތް ލިބިފައިވާ އެކަތި ފަރާތްތަކުގެ ގޮތުގެ ބަދަލުގައި ގޮތް ހުށަހަޅަނީ، ގޮތް

ބޭނުންވާ ދަރަނި ބަލާނުކޮށް، 31 ޑިސެމްބަރު 2014 ގެ ކުރިން އެ މިނިސްޓްރީއަށް ސިޓީ ފޮނުއްވަވައި،

އެ ސިޓީއާއެކު، ވ. މާލިޔާފުރުގައި އުޅުނުމުގެ ނަމުގައި އޮތް ގޮތުގެ ދަރަޖަސްޓްރީގެ ކޮޕީއެއް، އެ ގޮތުގެ

ވެރިފަރާތުގެ އައިޑީ.ކާޑުގެ ކޮޕީއެއް ހުށަހަޅުމަށް އަންގާފައިވާކަން އެނގެން އެނގެނެވެ، ނަމަވެސް އެ

އިއުލާނު ގެޅޭތަނުގައި ޙަވާލާ ޖަހާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ގޮތް ބަދަލުގައި ދަރައް އަންނާނީ ދިނުމަށް އެކަން

މިހާރަށް ހަމަޖެހިފައި ނިމިފައިވާކަމަށް ދަރާއްތަކުގެ ފަރާތުން ވާހަކަ ބަހައްޓާފައިވާކަން އެނގެން އެނގެނެވެ،

އަދި ވ. މާލިޔާފުރުޖަހާ މިހުން ދިރިއުޅޭ ދަރަޖައި 2011 ވަނަ އަހަރު

ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅުއިރު، އެ ދަރަޖައި ދިރިއުޅުމުންދިޔަ ޖާއިޒާތަކުގެ ބެލެނިވެން، ހަމަސަވާ ފެނިޖެހެ

ހަމަޖެހިސަވާދެވި މުސާރަޔަށް ހުށަހެޅި ގޮތްތަކުގައި ކަނޑައަޅާ ޖުމްލަ މަސައްކަތްތައް އަހުމަދުކަން،

ޝަރީޢަތް ގުޅުވިދާކަން ބަދަލު ދިނުމަށް ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާ، ވ. މާލިޔާފުރި "ސިޓީއެއް" (ބަލާކަ

ނަންބަރު 9 ގެ ހައުސް ނަންބަރު 13،14) ނަމަކަށްކިޔާ ގޭގައިވާ އިމާރާތްތަކާއި، ނުއުފުލޭ މުދަލާއި، ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތްތަކާއި، ބަދަލު ހަމަޖެއްސައިދިނުމަށް އެދި ދިވެހި ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވުމުން، އެމައްސަލަ އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 387/Cv-C/2017 ފައިސަލާ އިން ބަލައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމުގައި، ގ. މާފިލާފުރި ބްލޮކް ނަންބަރު 9 ގެ ހައުސް ނަންބަރު 14،13 "ސިވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޭގައިވާ އިމާރާތްތަކާއި، ނުއުފުލޭ މުދަލާއި، ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތުގެ އަގުގެ ގޮތުގައި ޝަރުޢީ އަދި ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަގުކަމުގައިވާ -/1,619,622ރ. (އެއްމިލިއަން، ހަލައްކަ ނަވާރަހާސް، ހަސަތޭކަ ބާވީސް ރުފިޔާ) އަދި، ގ. މާފިލާފުރި "ސިވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޭގައިވާ އިމާރާތްތަކާއި، ނުއުފުލޭ މުދަލާއި، ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތުގެ އަގުގެ ގޮތުގައި ހ. ބުރުނީކާގެ / މާލެ، ހަސަން ޒާހިރު ފޯބުލުކޮށްފައިވާތީ، އެ އަގު ބަޔާންކުރެވުނު "ސިވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޭގައިވާ އިމާރާތްތަކާއި، ނުއުފުލޭ މުދަލާއި، ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތުގެ އަގުގެ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައި، އެ -/1,619,622ރ. (އެއްމިލިއަން، ހަލައްކަ ނަވާރަހާސް، ހަސަތޭކަ ބާވީސް ރުފިޔާ)، 29 ޖަނަވަރީ 2018 އިން ފެށިގެން 01 (އެކެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަސަން ޒާހިރުއަށް ދިނުމަށްޓަކައި، ސިވިލް ކޯޓުން އެ ފައިސާ ދައްކާ ހަވާލުކުރުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ މައްޗަށް އަންގާ ހުކުމް ކޮށްފައިވާކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 387/Cv-C/2017 ފައިސަލާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ބެލުމުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ އެ ފައިސަލާއިން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވި -/1,619,622ރ. (އެއްމިލިއަން، ހަލައްކަ ނަވާރަހާސް، ހަސަތޭކަ ބާވީސް ރުފިޔާ)، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ހަސަން ޒާހިރަށް ދައްކާ ހަވާލު ކޮށްފައިވާކަން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ދަފްތަރު ރަޖިސްޓަރީ ފޮތުގެ ނަންބަރު 141 ގެ 226 ނަންބަރު ސަފްޙާއިން އެނގެން އޮންނަކަމުން، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 634/Cv-C/2019 ފައިސަލާގައި ހުކުމް ކޮށްފައިވާކަން ބުނެ، ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ސިވިލް ކޯޓުގެ އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ފައިސަލާތަކުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުތައް ހުށަހަޅާފައިވާކަމާއި، އެ ޕްރިންޓްތަކުން ބެލުމުން ދައުލަތުން ބުނެފައިވާގޮތަށް އެ ކަންކަން އެ މަގުން ހިނގާ ނިމިފައިވާކަން އެނގެން

އޮންނަހިނދު، އެ ކަންކަމާމެދު ޙަސަން ޝާހިދުގެ ފަރާތުންވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެއްބަސްވެވިފައިވާކަމާއި، އަދި މި ބަންދުކުރުވުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 387/Cv-C/2017 ގެ ޤަޟިއްޔާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ނުވާކަން ދެފަރާތުގެ ބަހުން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ހ) ހަތަރު ކަމަކީ: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރެވުނުއިރު އެދި ޙަސަން ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ފޯމުން ބަލާއިރު، ގ. މާފިލާފުރިން ޙަސަން ޝާހިދު އަށް ލިބިފައިއޮތް 5000 އަކަފޫޓުގެ "ސީވިއު" ގޯތީގައި ހަދާފައިވާ އިމާރާތަކީ، ފަތުރުވެރިންނަށް ބޭނުންކުރުމަށް ފެންވަރަށް ހަދާ ނިމިފައިވާ އިމާރާތެއް ކަމަށާއި، އެ ފެންވަރުގެ ގެއެއް ފަތުރުވެރިންނަށް ދުވަހަކަށް ކުއްޔަށް US$350.00 (ތިންސަތޭކަ ފަންސާސް ޑޮލަރު) ލިބޭނެ ކަމަށާއި، އެގޮތުން މަހަކު US$10,500.00 (ދިހަހާސް ފަސްސަތޭކަ ޑޮލަރު)، އަދި އަހަރަކަށް US$126,000.00 (އެއްލައްކަ ސައުވީސްހާސް ޑޮލަރު) ގެ މަގުން 06 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތުން US$756,000.00 (ހަތްލައްކަ ފަންސާސްހަހާސް ޑޮލަރު) ލިބޭނެ ކަމަށް ބަންދުކަން، މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ޤަޟިއްޔާގައި -/24,357,520ރ. (ސައުވީސް މިލިއަން، ތިންސަތޭކަ ފަންސާސް ހަތްހާސް، ފަސްސަތޭކަ ވިހި ރުފިޔާ) ދަޢުވާލިބޭގެ ކިބައިން ނަގައިދިނުމަށް ޙަސަން ޝާހިދުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާއިރު،

ބަންދުކުރުވުން "ސީވިއު" ގޯތިގައި ޙަސަން ޝާހިދު ކޮށްފައިވާ އިމާރާތް މަސައްކަތުގެ ބަދަލު ޝަރީޢަތް މެދުވެރިކޮށް ދައުލަތުން ދިނުމަށްވާކަމާއި، އެކަމާބެހޭ ތަފްސީލު އިސްވެ ބަންދުކުރުވުން ނުކުތާ 4 ގެ (ށ) ގައި ބަންދުކުރުވުމުގައި އެކަރިކަމާއި، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ޤަޟިއްޔާ ގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ޙަސަން ޝާހިދުގެ ފަރާތުން މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުން އެދިފައިވާ -/24,357,520ރ. (ސައުވީސް މިލިއަން، ތިންސަތޭކަ ފަންސާސް ހަތްހާސް، ފަސްސަތޭކަ ވިހި ރުފިޔާ) އާ ބަދަލުގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ޙަސަން ޝާހިދާ ސުވާލުކުރެއްވުމުން، އޭނާ ގ. މާފިލާފުރި

"ސިވިލް" ކޮޕީގައިވާ ހަދާފައިވާ އިމާރާތް އެފަރާތުން ބޭނުންކުރަން ފެށުނުދަވަ، ވޯވޮޑިރަ 07 އަހަރާ 10 މަސް ދުވަހަށް ހަސަން ޖާބިރަން ބިލާން ކަމަށް ބޮޑުވި އަމުދަނީ ކަމަށާއި، ވ. މާލިހާފުށްބަލި މުހުން ދެއްކުނުވާ ދަނޑުއަގު ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް ކަނޑައެޅުނުގެ ސަބަބުން، ހަސަން ޖާބިރު އަށް ދަނޑުގައި ކޮންފައިވާ އިސްތިއުމާލުކުރުމަށް އިޖާރާތު ބާނީކުރުގެ ފުރަސަތު ހަސަން ޖާބިރު ލިބިފައި ނުވާތީ، އަށާރަ ބާރުކުރު ލިބިފައި މާލީ ގެއްލުންކަމުގައި ފާސިލްކުރާ ކަމަށާއި، އޭރު މި ބަދަލު ނުލިބި ދުވަސްތަކުގެ އިތުރުވެގެންދާ ވަރަކަށް، މި ބަދަލުގެ މިންވަރު އިތުރުވެގެންދާނޭ ކަމަށް ހަސަން ޖާބިރު ބުނެފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަނީއެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ހަމަ މި ފޭސްއުނާއި ގުޅިގެން 07 މޭ 2019 ވަނަ ދުވަހު އެކު ހަޖުއްދުގައި، މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި -/15,219,540ރ. (ފަނަރަ މިލިއަން ދުއިސައްތަ ނަވާރަހާސް ފަސްސަތޭކަ ސާޅީސް ރުފިޔާ) ނަގައިދިނުމަށް ހަސަން ޖާބިރުގެ ވަކީލުން އެދިފައިވާކަމާއި، އެއީ އެ މާލީ ބަދަލަކީ، ވ. މާލިހާފުށިގައި އޮންނަ ނަމްބަރުގައި "ސިވިލް" ނަމްބަރުކޮޕީގައި ކޮޕީގައިވާ އިމާރާތް ދަށުލާދިގެ ބޮޑުމިނު ދަށުގައި ބަނޑު ދިނުމަކާ ނުލައި އެއްޗެހަކަށް ހުރި 07 އަހަރާއި 10 މަސް ދުވަހު އެ ބިން ބޭނުންކުރަން ލިބިފައި ނުވާތީ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުންތަކުގެ ބަދަލުކަމަށް ހަސަން ޖާބިރު ބުނެފައިވާކަން އެނގޭ ކަމެއި،

ނަމަވެސް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގެ މައްސަލާގައި ހަސަން ޖާބިރު ކޮންފައިވާ ދައުވާގައި އެދާ އެދިފައިވާ މާލީ ބަދަލަކީ -/12,700,000ރ. (ބާރަ މިލިއަން ހަތްލައްކަ ރުފިޔާ) ކަމެއި، އެއީ ވ. މާލިހާފުށީ ހަސަން ޖާބިރަން ލިބިފައިވާ 5000 އަކަފޫޓު ބިމާއި، އެ ބިމުގައިވާ އިމާރާތްތަކާއި، ގެއްލި ހަލާކުވެގެންވީ ވަގުތުވާ ތަކެތީގެ ބަދަލުގައި ދައްކަވާން ނަގައިދިނުމަށް އެދި މާލީ ބަދަލުކަމަށް ސަފުހަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގެ މައްސަލާގައި ޝަރީޢަތުން ހުކުމްކުރަވާ ބައްޕަތާކަމުގައި ބުނެފައިވާކަން އެނގޭ ކަމެއި،

މާލީ ބަދަލާ ގުޅޭގޮތުން ޝަރުޢީ އުޞޫލު ގަވާއިދުތަކާއި ޚިލާފަށް ޙުކުމް ކުރެއްވުމާ

އިސްލާމް ބައްޔަކާފަހުން ފުރަކަޓަރަށް ބާރުއެޅުން ޝަރުޢީ އުޞޫލު ގަވާއިދުތަކާއި، އަދި އެއް

ގަވާއިދުތަކާއި އެކުލެވޭ މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ހުކުމްކުރެއްވުމާއި ދެކޮޅަށް މިންވަރުކުރެއްވި، މާލީ ބަދަލުގެ

ބަދަލުދެއްވުން ޚިލާފުން ޝަރީޢަތުގެ ފަތުވާތަކާއި ބަދަލު ގެނައުމުން ލިބިގެން އެނގެނެ އޮތްކަމަށް،

އަދި މިގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257

ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ތާރީޚުން 05 އޮގަސްޓު 2016 ވަނަ ދުވަހު ދިން ޚިލާފުން ޙުކުމް ހުކުމްކުރެއްވި

ބައެއްގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމް އެކަށް ޝަރީޢަތްކުރި

ކަމަށް، އެފަދައިން އެކަށް ޝަރީޢަތްކުރި ސަލަމަތް، ސިވިލް ކޯޓުގެ އެ ޝަރީޢަތުގައި އެކަށް މަސްލަހަތު

ހިފެހެން ޙުކުމް ކުރެއްވީ މާލީ ބަދަލުގެ ބައި، އެކަށް ފަހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު

ކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުން، އެ ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014

ޝަރީޢަތަށް ނިންމާފައިވާ ޝަރުޢީ ނަޒަރަށް ގޯސްކަމެއް އެބައޮތްކަމަށް ހިފެހެއްޓިކަމަށް ބުނެ، ޚިލާފުން ޙުކުމްގެ

ފަހުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ނަކަލްކުރުމަށް އެކަން އެނގެން ނިމުނުކަމަށް ބައްޔަކާތަކަށް، ހައިކޯޓުގެ ޤަވާއިދު

(2011) ގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ޚިލާފުން ޙުކުމް ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު މަސްލަހަތު ހުށަހަޅާ ފަދަ

ބަލައިގަތުން ނިމުނުކަމަށް ހައިކޯޓުގެ ދަރިސްބެހޭނަމަ ނިންމައި އެކަން އަންގާފައިވާ ކަމަށް،

ބެހެއްޓުމަށް، އެ ބެހެއްޓުމާ ގުޅޭ ނަޒަރިއްޔާތަށް ފެނިގަތުމަށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު

1148/Cv-C/2014 ޝަރީޢަތުގައި ޚިލާފުން ޙުކުމްގެ މަސްލަހަތު އެއްގޮތަށް ހުކުމްކުރުމާ ބުނުއްގެ އެ

ބައެއް، ޚިލާފުން ޙުކުމްގެ މަސްލަހަތު ހިފެހެން ހުކުމްކުރުމާ ބުނުއްގެ އެ ބައެއް، ދެ ބައި ޝަރީޢަތަށް،

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޝަރީޢަތުގެ ބުނުއް އެއްކަން ޚިލާފުން ޙުކުމްގެ ފަހުން

ޝަރީޢަތްކުރުމާ ކަމަށް ބެލެވެންކަމާއި،

އަދި ދައުލަތުގެ ފަހުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޝަރީޢަތާ

އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257

ގަސްދުކުރުން އެ އިސްތިއުނާފީ ދަޢުވާ ބެލުމަށްފަހު ކޮށްފައިވާ ހުކުމުގައި، ހ. ޕީރޯނާގެ / މާލެ، ހަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީ ކޮށްފައިވާ ށ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" ނަމަކަށް ކިޔާ ގެއެއް ގޮތުގެ ބަދަލުގައި، ހުކުމާދާއި ބިމުން ގެއްލުނު ނުލަބަ ފައިސާއާއި ދިނުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަންގާ ކޮށްފައިވާ ހުކުމުގެ އެ ބައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ގަސްދުކުރާ ގެ ހުކުމުން ބާތިލް ކޮށްފައިވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގަސްދުކުރާގެ ހުކުމުގެ އެ ބައި، މިހާރު ތަންފީޒުކުރުމަށް އޮތްކަމަށް ޝަރީޢަތަށް އަދި ފަރާތަކަށް ހަމަތަކުގެ މަތިން ނުބެލެވޭނެކަމާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގަސްދުކުރާގެ ހުކުމުން ބައެއް ތަންފީޒުކުރުމަށް ފަހަރަ، ތަންފީޒުކުރުމަށް ވާ ބައިކަ، ޓ. މާފިލާފުށި " ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޮތުގައިވާ އިމާރާތްތަކާއި އެންމެހައި ތަކެތީގެ މާލީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ހުކުމުން ހަސަން ޒާހިރު ދައްކާކަށް -/12,700,000ރ. (ބާރަ މިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ހާސް ރުފިޔާ)، ދިނުމަށް ކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލު ހުސްކަގުދައި ނުލާނީ، އެ ބައި ބާޠިލުކުރުން ޝަރީޢަތުން ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުން ނަންބަރުކަން ކޮށްފައިވާ ހުކުމުކަމާއި،

އެހެންކަމުން ހަސަން ޒާހިރުގެ ދައުވާގައި ބައްޔިނާތަކާ މާލީ ބަދަލަކީ، އެއީ <u>ސިވިލް</u> <u>ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ގަސްދުކުރާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބެލެވުނަ ވަރަށެވެ،</u> <u>ޓ. މާފިލާފުށިގައި އެއާ ހަމަވަރާ އިމާރާތައް ހަމަކުރާވާ ތަކެތި ގެއްލި ހަމަވެވުމުގެ ސަބަބުން</u> <u>ތިބެންނަކަމަށް ބޭނުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކަނޑައަޅާދޭން، އަދި އެއީ، އެއާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު</u> <u>2015/HC-A/257 ގަސްދުކުރާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބެލެވުނަ ވަރަށެވެ، ޓ. މާފިލާފުށިގައި</u> <u>އެއާގެ ނަމުގައިވާ "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގޮތުގައިވާ އިމާރާތާއި، ދައުލަތުގެ ބިމުގެ ދަށުގައި، ބަދަލު</u> <u>ދިނުމަށް ނުލައި ހުރި މުއައްސަސާ އެ ތަނުން ބޭނުންކުރަން ފެށުމަށް ނުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ގެއްލުމުގެ</u> <u>ބަދަލުކަމަށްވަނީސް، ނުލަތަ،</u> <u>ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ގަސްދުކުރާގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހަސަން ޒާހިރު</u> <u>ބެލެވުނަ ވަރަށެވެ، ޓ. މާފިލާފުށި "ސީވިއު" ގެއިގައި ހަމަވަރާ އިމާރާތް އެއާއަށް ބޭނުންކުރަން</u> <u>ތިބެންނަކަ، ވޭތުވެދިޔަ މުއްދަތުގައި ހަސަން ޒާހިރަށް ތިބޭނު ކަމަށް ލިޔުމާ އާމްދަނީ ކަމަށްވާނެ،</u>

މިއިން އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ބަދަލަކީ މިޤާތީނަށް ކަމާބެހޭ ދަށު ޤާޟީކުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާގުޅިގެން އެދޭ މަސްއޫލު ބަލައި، ފައިސަލާކުރަނީ ބުނެފައި ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާއާއި ޙުކުމަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ފާސްކުރެވިފައިވާ ތިރީގޮތުގެ ބަދަލުގައި ޤަވާޢިދާއި، ދެފަރާތުގެ ބަޔާން ސާބިތުކޮށް އިނގެން އެއްގޮތް، ލިބެންޖެހޭ ބަދަލު ހަމަޖެހޭގޮތެއް ޝަރުޢީ ޙުކުމެއް ކަނޑައެޅުމަށް ޤާނޫނީ ގޮތުން، މަސައްކަތް ފާސްކުރެވިފައިވާ ބަދަލުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަލައިގަނެވޭ ކަނޑައަޅާ ބަލާ ބަޔާނުގައި ޖާގަ ދަށުގައިވާ ގޮތަށް ބަދަލު ބަލައިގަތުމަށް ކަމަށް ނަޒަރުކުރެވެ ތިން ޖަވާބު ކަނޑައެޅުން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތައް ފާސްކުރުމަށް ނުކުންނަހަމަ.

(ލ) އަސާސް ކަމަކީ: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި، މިލްކުވެރިވުމުގެ ޙައްޤަކީ ނުގެއްލޭނެގޮތަކީ ނޫނީ ބަލައިގަތުމުގެ ޙައްޤާ އަދި ޝަރުޢީ ޙައްޤާ ބަރާބަރުކޮށް ދެއްވުމަށް ކަނޑައެޅި ޤާނޫނީގޮތަކީ ވަކި ވަސީލަތެއް ދޭ ޖާގަ ބާރުގެ ބަދަލު ހަމަވާ ފައިސާ މިލްކުގެ ބަދަލުގެ ތަރުތީބުތަކުގެ ގޮތުގައި ބަދަލު ނަގާ ބަރާބަރު ފައިސާ ޙައްޤު ކަނޑައަޅާ ބަރާބަރު ބަދަލުގެ ޝަރުޢީ ވަކިން ބަރާބަރުކޮށް ދޭ ބަދަލު ދޭން ޖެހޭނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ،

ވ. މާއްދާގެ ދަށުން ދިވެހިދައުލަތުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާ އެ ރަށް މިލްކުގެ ބަދަލުގައި ދޭން ބާރު ލިބިގެންވާ ކަނޑައެޅި މިލްކުގެ ބަރާބަރު ބަދަލު، އަދި ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމުގައި ޤާނޫނީގޮތުން ޤަބޫލުކުރެވޭ ބަދަލު، އަދި މިލްކު ދިވެހިދައުލަތަށް ރަށެއް، އެއީ މިލްކު ދިވެހިދައުލަތުގެ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުމުގެ ޤާނޫނީ ބަލައިގަތުމާއި ފަރާތަކުން އެކަން ބާރުލިބިގެން ކަނޑައެޅުމުން، އެ ރަށެއްގައި ދިވެހިދައުލަތުގެ މިލްކުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ އެ ރަށް ބަދަލުދޭން ވާ މިލްކުގެ އަސާސީ ހިފާހައްޓަން ފަރާތްތަކުގެ އެދުމުގެ ދަށުން ޝަރުޢީ ބަދަލުގެ ބަދަލު ގޮތަށް ހުރިހާ ކަމެއް އެއްވެ ކަނޑައަޅާ ޙައްޤުދޭ ނިންމުމުގެ ބަޔާނުގައި ކަނޑައެޅި ވަކި

އުސޫލުތަކެއްގެ މަތިން، ވަކި އިންތިޒާމްތަކެއް ހަމަޖެހި، ތަރުތީބުތަކެއް ކަނޑައަޅާ ޤާނޫނު ކަމީ ގަވާއިދުތަކެވެ
ހަމައެއްކަމާއި،

އެހެންކަމުން ވ. މާފުށީގައި އޮތް ދިރިއުޅުމުން ގެސްޓްހައުސް އިމާރާތް އެހެން ރަށްރަށަށް ބަދަލުކުރުމުގައާއި، އެ އިމާރާތަކުގެ މިލްކިއްޔާތަށް އެކަށީގެންވާ ހަރުމުދަލެއް ބަދަލު ދިނުމަށްޓަކައި، ކޮމްޕެންސޭޝަނުގައި މަޝްވަރާކުރުވި އެކަން ތަންފީޛުކުރާނެ ހަމަތަކެއް ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލެއް އެކުލަވާލުމާއި، އެ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް އެކަން ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ސަރުކާރުން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާކަމާއި، އެގޮތުން އެކަން ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރިއަށް ގެންދިއުން އެއީ މަރުޙަލާތަކެއް ދިމާވި ގެސްޓްހައުސްތަކާ ހަވާލުކުރުމުގެ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އަދި އެ މުއްދަތުގައި ސަރުކާރަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކާވެސް، ކުރިން ބަލާކުރުމުން ކޮމިޝަން ޓޫރިޒަމާއި، އުސޫލުން އިޢުލާންކުރެވުނު ހަމަ ކޮމިޝަން ފުރުޞަތު ބަދަލުކުރުމަށް ގެނެސްދިނުމުގެ ކަންކަމާއި،

ވ. މާފުށީގައި އޮތް ދިރިއުޅުމުން ދިޔަ އިމާރާތްތަކުގެ ތަކެތިން، އެމީހުން އެ ރަށުގައި ދިރިއުޅުމުންދިޔަ ޓުރާވަރިކަން ފިޔަވައި ވަންނާނެ އިތުރު އަސާސީ ޓުރާވަރިކަމުގެ އެހެންރަށްރަށްތަކަށް ފޮނުވައިދޭނެ ގޮތުގެ ކަންކަމާއި، އެ ގޮތުގެ ކަންކަމުގައި ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅި ރާއްޖޭގެ ކަންކަމާ ބެހޭގޮތުން ޤަރާރު ނެރުމަށް ފާސްކުރުމާއި ވަކިވަކި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން އެއްގޮތަށް، އެކަމުގެ އެ ޤާނޫނުގެ ހައިސިއްޔަތުން މިނިވަންކަމާއި، އެ ޤާނޫނުގެ ޢަދަދު ކަންކަމުގެ ތެރެއިން މި މާއްދާގެ ކަންކަމުގެ ނުކުތާތަކުގެ 4 (ހ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައި އޮތް ގޮތުގެ ކަންކަމުގައި، އެހެން ދާއިރާތަކުގެ މި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ކަންކަމުގެ ބަލައި، ބަޔާންކުރުމުގައި އެ ޤާނޫނުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ހައިސިއްޔަތުން، މާލެ ސަރަޙައްދުން (މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ) ހިމެނޭ ކަމަށް ސަރުކާރުގެ އިތުރުން ރަށްރަށުގައި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ހުރި ބަދަލު ދިނުން މަނާކުރެވޭނެއެވެ.

މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ޢާއިލާތަކަށް، މާލެ ސަރަހައްދު (މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ) ފިޔަވައި
އެހެން ސަރަހައްދުތަކުން ބިމުގެ ބަދަލުގައި ބިމެއް ދޫކުރެވޭނެ މިންގަނޑެއް، އެފަދަ ޢާއިލާތަކަށް ބަދަލު
ދޫކުރެވޭނެ މިންގަނޑެއް ކަނޑައަޅައިފައިވާކަމާއި،

އެގޮތުން މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ޢާއިލާތަކުގެ ތެރެއިން، ބ. މާފުށީގައި ތިމާގެ
ނަންމަތީގައި، ގެއެއް (ނިދާމާއި، ފެންވަރުމާއި، ކައްކާ ކައިބޮއިހެދުމާއި، ފާޚާނާކޮށްހެދުމަށް ޖާގަ
ބޭނުންތެރި ފުރިހަމަކޮށް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ހަމަޖެހިފައި) ހުޅުމާލޭގެ، މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލޭގައި،
ތިމާގެ ނުވަތަ ތިމާގެ އަނބިމީހާ/ފިރިމީހާގެ ނަންމަތީގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ 500 އަކަފޫޓަށްވުރެ
ބޮޑުނޫން ބިންކޮޅެއް ނުވަތަ ފްލެޓް އޮތުމާ 500 އަކަފޫޓަށްވުރެ ބޮޑުނޫން ޓައުންހައުސްއެއް (ގެއެއް،
ފްލެޓެއް، ޓައުންހައުސް) ނުވަތަ، ހުޅުމާލޭގައި ސަރުކާރުން ހިންގާ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓެއްގެ ދަށުން
ދިމާލުކޮށްދޭ ފްލެޓްތަކުން 3 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓެއް އެ ޢާއިލާތަކަށް ހަމަޖެއްސައި ދޫކުރެވޭނެ ބަޔާންކުރުމުން
އުސޫލުގެ 3.1 އަދި 3.1.1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮތުމުން، އެފަދަ ޢާއިލާތަކުން
ބ. މާފުށީގައި ދޫކުރާ ޢިމާރާތުގެ ބަދަލުގައި، ބަދަލުވާއިރު ތަކެތި އެއްފަހަރާ، ކޮންމެގެއަކަށް ބޭނުންވާ
ހިފާނެގޮތް ތަކެތި ގެދޮރު ދިނުމާއި ގެއްލިފައިވާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން 50,000/-ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ)
ދިނުމަށް، އެ އުސޫލުގެ 4.1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި،

އަދި މާލެ ސަރަހައްދުން (މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ) ހައުސިންގ ދިނުމެއް ހަމަޖެއްސައި
ދިނުމުގެ ޝަރުޠު ފުރިހަމަނުވާ ފަރާތްތަކަށް، މާލެ ސަރަހައްދު ފިޔަވައި، ރާއްޖޭގައި މިހެން ދިރިއުޅޭ
ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން، އެފަރާތްތަކުން ގޮތެއް ބޭނުންވާގެން އެދޭ ރަށަކުން، ގޯތި ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ބިން
އޮތްނަމަ، އެ ރަށަކުން އެންމެކުޑަ ދޫކުރާ ސައިޒުގެ ގޯތިއެއް ހަމަޖެއްސައި ދޫކުރެވޭނެ ބަޔާންކުރުމާއެކު،
އެފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ބ. މާފުށީގައި އޮތް ގޯތީގައި ކޮންމެވެސް އިމާރާތެއް މަސައްކަތްކޮށްފައި ހުރިނަމަ
އަގުތަކެއް، ޝަރުޠާ މަސްރަފުއިން ފައިސާއިން ބަދަލު ދޫކުރުމަށް، އެ އުސޫލުގެ 4.2 ގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮތުމާއި،

އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު އުޞޫލުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ، މާލެ ސަރަޙައްދުން ހައުސިން ޔުނިޓެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދެވޭނެ މިންގަނޑަށް، މާލެ ސަރަޙައްދު ފިޔަވައި ރާއްޖޭގައި މުޅިން ދިރިއުޅޭ އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްރަށުން ބިމެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދެވޭ މިންގަނޑުގައިވާ މައިގަނޑު ތަފާތަކީ، މާލެ ސަރަޙައްދުން ހައުސިންގެ ޔުނިޓެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދިނުމުގެ މިންގަނޑަށް ލިބޭ ފަރާތްތަކަށް، އެފަރާތްތަކުން ޅ. މާފިލާފުށީގައި ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތުގެ ބަދަލުގައި އެއްވެސް ފައިސާއެއް ލިބޭގޮތަށް ހަމަޖެހިފައިނުވުމާއި، މާލެ ސަރަޙައްދުން ހައުސިންގެ ޔުނިޓެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދިނުމުގެ މިންގަނޑަށް ނުލިބޭ ފަރާތްތަކަށް، އެ ފަރާތްތަކުން ޅ. މާފިލާފުށީގައި ކޮށްފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތް އަގުކޮށް، ޝަރުޢީ މަރުޙަލާއިން ފައިސާއިން ބަދަލު ދިނުމަށް ހަމަޖެހިފައިވުން ކަމާއި،

އިސްވެ މި ބަޔާންކުރެވުނު އުޞޫލުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މިންގަނޑުތަކުގެ ތެރެއިން މި މައްސަލައިގައި މި ވާހަކަ ދެކެވޭ ހަސަން ޒާހިރުގެ ހާލަތާއިގުޅޭ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ހަސަން ޒާހިރަކީ މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ފަރާތެއް ކަމުގައިވީހިނދު، އަދި އޭނާގެ ނަމުގައި ޅ. މާފިލާފުށީ "ސިޓީއު" ނަމުގައިކަން ގޯތިގައި އިމާރާތްކޮށްފައިވާ ގެއަކީ މި އުޞޫލުގައި ބޭނުން ގެއްލޭ ޝަރުޠުތަކާ ފުރިހަމަވާ ގޭގެ ކަމުގައިވީހިނދު، ހަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި މާލޭގައި 500 އަކަފޫޓުގެ ބިމުގެ ބައި ގެއްލިގެން (ސ. ރިޕޯޓުގެ) ރަޖިސްޓްރީވެފައި އޮންނަތީ، އެ އުޞޫލުގައި ބުނެފައިވާ މިންގަނޑުތަކުގެ ތެރެއިން 3·1·1 އަށް ބަލާއިރު، ޅ. މާފިލާފުށީން ހަސަން ޒާހިރު ދޫކުރުމަށްޓަކައި ގޯތި ގޯތީގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގައި ސަރުކާރުން ހިންގާ ހައުސިން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ދަށުން ބިނާކުރެވިފައިވާ ހަމަޖެއްސުމުގެ ޝަރުޠު ހަސަން ޒާހިރުގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަވާކަމަށް ބެލެވުން ނިންމާކަމުގައި، ނަމަވެސް <u>ހައުސިންގ ޔުނިޓެއް ހަމަޖެއްސުމުގެ މިންގަނޑަށް ނުފެތޭ ގޮތުގައިކަން ދޭތެރެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި އެ އުޞޫލުގެ 4·2 ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުމްރާނީ މަސައްކަތުގެ މާލީ ބަދަލު ދިނުމުގެ ޝަރުޠުތައް، ޅ. މާފިލާފުށީގައި ހަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި އޮތް "ސިޓީއު" ގޯތީގެ ބަދަލުގައި މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ ފިޔަވައި ރާއްޖޭގައި މުޅިން ދިރިއުޅުމަށް އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން ބިމެއް ހަސަން ޒާހިރު ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އެދޭ ރަށަކުން، ގޯތި</u>

ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ބިން އޮތްނަމަ، އެ ރަށަކުން އާންމުކޮށް ދޫކުރަން ހަމަޖެހިފައިވާ ސައިޒުގެ ގޯތިއެއް ލިބުމުގެ ޙައްޤު، ޙަސަން ޒާހިރުގެ ހިބައިގައި ފުރިހަމަވާ ކަމާއި، އަދި މިގެ ތެރެއިން މާލީ ބަދަލުވެސް ޙަސަން ޒާހިރަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ލިބިދިޔައިކަން އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 4 ގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައި އޮވެނީކަމާއި،

އެހެންކަމުން، ރ. މާކުރަތުގައި ޙަސަން ޒާހިރުގެ ނަމުގައި އޮތް "ސީވިއު" ގޯތީގެ ބަދަލުގައި މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ ފިޔަވައި ރާއްޖޭގައި މިހާރު ދިރިއުޅެމުންދާ އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގެ ތެރެއިން ޙަސަން ޒާހިރު ގޯތި ބޭނުންވާކަމަށް އެދޭ ރަށަކުން، ގޯތި ދިނުމަށް ބޭނުންވާ ބިން އޮތްނަމަ، އެ ރަށަކުން އާންމުކޮށް ދޫކުރަން ހަމަޖެހިފައިވާ ސައިޒުގެ ގޯތިއެއް ޙަސަން ޒާހިރަށް ދޫކުރުމަށާއި، ރ. މާކުރަތުގައި "ސީވިއު" ގޯތީގެ ބަދަލުގައި ބިމެއް ހޯދުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލާ އެއްގޮތަށް ޙަސަން ޒާހިރު އެދިފައިވާ ގޮތަށް، އެ އުސޫލުގެ ދަށުން ބިމެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ފަރުމާކޮށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބޭނުންވާ ބޭނުމެއް، އެ އުސޫލުގެ ދަށުން ބިމެއް ހަމަޖެއްސުމަށް ދިނުމަށްއެދި، އަދި މިކަމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަކުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާނަމަ ކަމަށް ޙަސަން ޒާހިރުގެ ފަރާތުން ބޭނުންވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމެވެ.

(ދ) ނުވަވަނަ ކަމަކީ: ދައުލަތުން ހަވާލުކުރައްވާ އުސޫލުގެ ދަށުން މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިމާލެ ފިޔަވައި ރާއްޖޭގެ މިހާރު ދިރިއުޅޭ އަތޮޅުތަކުގެ ރަށެއްގައި ޙަސަން ޒާހިރު ބިމެއް ބޭނުން ނުވާކަމަށްވާނަމަ، ރ. މާކުރަތުގައި "ސީވިއު" ގޯތިތެރޭ އެ ރަށް ބިމު ފުރަސްތަގެ ގޮތްތަކަށްވުރެ، އެ ގޯތީގެ ބަދަލުގައި ޙަސަން ޒާހިރު ބޭނުންވާ ހަމައެކަނި ހުޅުމާލެ ބިމު ފުރަސްތުން ބިމެއްކަމަށް ޙަސަން ޒާހިރު ބޭނުންވާ ބިންގަނޑު ވިސްނާ ބަލައިދީ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ދައުލަތުގެ އެއްވެސް ނަމްބަރެއްގައި، އެއްވެސް ހަމަކޮށްގައި، އެއްވެސް ފަރާތަކަށް، އެ ފަރާތުގެ ނަމުގައި ރ.މާކުރަތުގައި އޮތް ގޯތީގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭން ބިން ދިނުމަކަށް ކަނޑައެޅިފައި ނުވާކަން އެނގޭކަމާއި، އަދި ރ. މާކުރަތުގައި ދިރިއުޅުމުންދާ ފަރާތަކަށް ބިމެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެ އުސޫލުގެ ދަށުން

މާލިޔާފުރިޔަގައި އަޑު ގޮތުގެ ބަދަލުގައި ހުރުމަތުގެ ބިމުން ގެއްލުމަށް ދަރަނިވެރިޔާއަށްވުރެ އެނގެން ނެތްކަމާއި،

އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 40 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، އާންމުމުދަލާއި މަސްލަހަތަށްޓަކައި ދައުލަތަށް ނެގޭ މީހެއްގެ މިލްކު ތަކެއްޗަށް ދިނުމަށް ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުވެގެންވާ އިންޞާފުވެރި ބަދަލެއް ކަމާއި، އެހެންކަމުން މީހެއްގެ މިލްކު އެއްޗެއް އާންމުމުދަލާއި މަސްލަހަތަށްޓަކައި ދައުލަތުން ނަގާނަމަ، އެ ނެގި އެއްޗަކާ އެއްވަރަށް އެއްޗެއް، ނުވަތަ އެ އެއްޗަކަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅާ މާލީ ބަދަލެއް ދިނުމުން، އެއީ އިންޞާފުވެރި ބަދަލެއްކަމަށް ބެލެވޭނެ ކަމާއި، އެކިއެކި މާއްދީ ތަކެއްޗާއި ހިދުމަތްތަކުގެ އަގު ކަނޑައެޅޭ ބިނާއިން ބާރުގެ އަގަކީވެސް އުސޫލުގެ (Supply and Demand) ޑިމާންޑު އަދި ސަޕްލައި އުސޫލުންފެންވަރެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އަގު ކަނޑައެޅޭ އެއްޗެއް ކަމުގައިވާއިރު، ވ. މާލިޔާފުރިޔގެ ބިން ފުރަސްޖެގެ ބިމާއި ހުރުމަތުގެ ބިން ފުރަސްޖެގެ ބިމާއި މި ދީ ރަނގޅު ބިމަކީ އަގުގެ ގޮތުން އެއްވަރުވާ (Equilibrium Price) ދީ ބިންކުރުގައި ބުރުމަކީ ސަޕްލައި އަދި ޑިމާންޑުގެ އުސޫލުން ބަލާއިރު، އަދުވެރިގޮތުގެ ކަމަށް ބުރުވެން ނެތްކަން އެނގެން އޮންނަކަމުގެ.

(ށ) ދިރާސާކަރާ ކަމަށް: ހިޔާލުކުރެވޭ ބަދަލަކީ ކަނޑު ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ލިބިގެންވާ ބަދަލެއްކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކަނޑައަޅާފައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަ ޢަދުލުވެރި ބަލާއިރު، އެ މާއްދާއިން ދައުލަތުގެ މައްޗަށް ލާޒިމުކޮށްފައިވާ މިންވަރަކީ، ދައުލަތުގެ ތަރައްޤީކަމާއި، ކަރިފޮނުވުމުގެ ހަރަކާތް ހުރި މިންވަރަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ލާޒިމުވެފައިވާ މިންވަރެއްކަމަށް ތުރި ޤާނޫނީގޮތުން ނުބެލެވޭނެ ކަމާއި،

ވ. މާލިޔާފުރިޔަ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅިއިރު، އެއް ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅުން އަދި ފަރާތްތަކުން އެ ރަށުގައި ދިރިއުޅުން އަދި ހިޔާލުކަން ފުރަތަމަ އިލްތި ހުއްޓުވާ ހިޔާލުކުރެވުނު އެހެން ރަށަކުން ލިބިފައިނުވާ އާއިލާތަކުގެ ތެރެއިން، ސަރުކާރުގެ އެ ނިންމުމުގެ

ސަބަބުން އެ ފަރާތްތަކުގެ އަސާސީ ހިއްސާވާރަކުން ގެއްލިގެން ގޮސްފައިވާ ޙައިޘިއްޔަތު އިސްލާހުކޮށްދީ، އެފަދަ ޙައިޘިއްޔަތުން ގެއްލޭ ޢަދާލަތްތެރިކަމެއް، ވިޔަފާރި އަގަނަތަކުން، ދިރިއުޅުމަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކަންތައްތައް ރާވާ އިންތިޒާމުކަން ހަމަޖެއްސުމަށް، އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނެފައިވާ ތަފާތުކުރުން ކަމުގައި ޝަރުޢީ އަދި ގާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން ނުބައިވެފައިވާ ކަމެއް،

ށ. މާލިއްޔަތުގެ މިން ދިރުމުގެ ތަރުތީބު ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅުއްވާ

ސަބަބުން އެ ބަދަލުގައި ހައްދު ދިރިއުޅުމުގެ ޙައިޘިއްޔަތުގެ ތަރުޖަމާން، އެ މިންވަރުގެ އަސާސީ ހިއްސާވާރަކުން ގެއްލުނުއިރު ޙައިޘިއްޔަތުން ހޯދުމަށް ސަރުކާރުގެ ވާޖިބު ހިއްސާވާރުން ގެއްލިފައިވާ ދަރަނި ފައިދާ، ދަރަޖައިން ނުވަތަ އެ ޙައިޘިއްޔަތު ނިސްބަތުވާ ބަލައިގަތުމަށް ސަރުކާރުން ހިއްސާވާރުން ދަރަޖައިގެ ދަރަނި އަދި ޙައިޘިއްޔަތުން ހިއްސާވާރުގެ ދަރުމަތުން ފަރާތުގެ ދަރަނި އިސްލާހު ދިނުމަށް، މާލިއްޔަތު ގޮތް ގެދޮރުގެ ތަނަވަސްކަން ހުރި، އިތުރު ހިއްސާވާރުގެ ގޮތުގައި، ނުވަތަ އާއްމުން ހުރުމުގެ ބާރުތަކުގައި،

ށ. މާލިއްޔަތުގެ ގެދޮރު ބިނާކުރަން ހިއްސާވާރަކުން ކަނޑައެޅިފައިވާ އެސްޓޭޓް ބޭނުން ހޯދަ ގޮތްތަކުގެ ދަރަޖައިގެ ފަރާތުން ހަމަޖެހިގެންނުދާނެ ސަބަބަކު ނުބައިވެރިކަން ކަމަށް، އެކަން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި، މުޖުތަމަޢުގެ އަންނި ހުރިހާ ނިސްބަތްވާ ވިޔަފާރި މިހާރަކުން ނުވަތަ ބައިބަޔަކުން، ނުވަތަ އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ހިއްސާ ތަފާތުކުރެވޭ ވިޔަފާރީގެ ބައިބަޔަކުން ވިޔަފާރިކުރުމުގައި ނުބައި ތަފާތުކުރުމަކަށް، އެ މާއްދާގައި (ހ) ގައި ބުނެފައިވާ ތަފާތުކުރުން ކަމުގައި ނުބައިވެރިކަމަށް ބާރުލާކަރުވައި އޮންނަ އަސާސަށް ބައިވެރިން، އިތުރަށް ކަނަވަރުވެގެން ދޭކަން އެނގެން އޮންނަކަމާއި،

ވީމާ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ސުވާލުތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު އުސޫލާ ސަބަބުތަކަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ޤަޟިއްޔާގައި ދައުލަތުން ކުރި އިސްތިއުނާފު ދައުވާ ބާޠިލުކުރަނީ،

ޅ. މާފިލާފުށީގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ތަރައްޤީގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅިއިރު، އެ ތަރުގައި އޮތީ ދިރިއުޅުމުންދިޔަ ޖައިލާމެއް، އެ ޖައިލާމެއް ނިސްބަތްވާ ސަރަހައްދުތަކުގައިވާ ތަންތަނަށް ބަދަލުކުރުމުގައި، މާލެއަށް ނިސްބަތްވާ ޖައިލާމެއް ހުއްޓާލައިގެން ބަދަލުކުރުމުގައި ގޮތުގެތެރެއިން އެކި ޢާމުން ބަދަލު ދައުލަތުގައިވާ ގޮތަ އެއްހަމަވާ ގޮތަށް، ހަމަ އެބަދަލުން ހ. ހުޅުމާލޭގެ / މާލެ، ޙަސަން ޢާރިފުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުންފުނިވާ ޅ. މާފިލާފުށީ "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގެއާ ގޯތީގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގެއްލުމެއް ނުވަތަ ފްލެޓެއް ދިނުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަންގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ދަޢުވާގައި ކޯޓުން ޙުކުމް ބާތިލުކުރަން ކަނޑައަޅައި، އެގޮތުގެމަތިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ދަޢުވާގައި ކޯޓުން ޙުކުމަށް، ޝަރީޢަތް އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ކޯޓުން ޙުކުމްއެޅިކަން ބެލެވޭތީ އެއްވެސް ހަމައެއް ނެތުމާއެކު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ދަޢުވާގެ ޙުކުމުން ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް އޮތްކަމަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ދަޢުވާއާ ބެހޭ އެއްވެސް ފަނޑިޔާރަކަށް ނުފެނުނެވެ.

❖ ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު އަސްލުގައި ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު އަސްލުގައި ސަބަބުތަކަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ދަޢުވާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ދަޢުވާއިން އެ އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ ބެލުމަށްފަހު ކޯޓުން ޙުކުމުގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1148/Cv-C/2014 ދަޢުވާގައި، ހ. ހުޅުމާލޭގެ / މާލެ، ޙަސަން ޢާރިފުގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުންފުނިވާ، ޅ. މާފިލާފުށީ "ސީވިއު" ނަމަކަށްކިޔާ ގެއާ ގޯތީގެ ބަދަލުގައި، ހުޅުމާލޭގެ ބިމުން ގެއްލުމެއް ނުވަތަ ފްލެޓެއް ދިނުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރަށް އަންގައި ކޯޓުން

ހުކުމުގެ އެ ބައި ބާތިލުކޮށް އެ ގޮތުގެމަތިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ފަސްއިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކޮށްފައިވާ ހުކުމަކީ، ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ހުކުމެއްކަމަށް ބެލެވޭނެ އެއްވެސް ހަމައެއް ނެތުމާއެކު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/257 ފަސްއިއްޔާގެ ހުކުމަށް ތާއީދުކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މި ފަސްއިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކޮށްފީމެވެ.